

NEKOLIKO O POTEKU KONVENCIJE SNPJ

Stirinajsta redna konvencija SNPJ v Detroitu, ki je končala svoje delo v enem tednu koncem avgusta, je bila ena najmirnejših v zgodovini te že dokaj stare podpornice organizacije. "Blokov" ni bilo, razen da so se sešli delegati iz kake krajevne strani, npr. iz Penne itd. ter se menili koga naj se izvoli v novi glavni odbor.

Največ delegatov je imela po mnenju tega pisca Pennsylvania. In še nikoli ni bilo na konvencijah SNPJ toliko žensk, ki so zastopale društva, a v borbi za mandate v glavnem odboru pa so se jako slabo odrezale.

SNPJ ob času svoje ustanovitve ženskam ni dovolila niti pristopa. Vzelo je nekaj let, predno so smele svobodno pristopati vanjo in nato dobile tudi enakopravnost z moškimi. Smele so namreč kandidirati za delegatino in v glavni odbor.

Tega so se rojakinje v Waukeganu tako razveselile, da so dale svojem ženskemu društvu ime "Moška enakopravnost", kar se jako čudno glasi, a za one dni ni bilo čudno.

Ženski "blok" na konvenciji v Detroitu se bi lahko sijajno postavil, ako — ako — ne bi manjkalo toliko sloge in razumevanja v njemu.

Nekako iste dni se je vršila v Milwaukee konvencija KS-KJ. To sta dve organizaciji, ki kaj pomenita med ameriški Slovenci ne samo na podpornem polju temveč tudi v vsake sorte drugih aktivnostih. Toda v katoliški KSJK so ženske bolj upoštevane kakor pa v napredni SNPJ. Vzrok? Tam določajo duhovniki, koliko naj bo v glavnem odboru moških in koliko žensk — ter katere ženske. A v SNPJ pa gre vse demokratično zares: če dobi večino, zmaga, ako ne, se nasmejni, ali pa razjoka. Dogaja se oboje.

Vodstvo konvencije SNPJ je bilo prvovrstno. Pisec tega poročila je predsedoval dvema v najburnejših dneh razvoja SNPJ. Po njemu je to mesto na eni konvenciji zavzel pokojni Vincent Cankar, po glasovanju, ki je trajalo pol dneva. Nato pa ga je dobil na naslednji konvenciji Matt Petrovich iz Clevelanda in zatem skozi do pittsburske konvencije. Enako na evltski: Bil bi soglasno izvoljen za predsednika konvencije tudi v Detroitu, a ni hotel sprejeti.

Izvoljen je bil za predsednika Donald Lotrich, ki je svoje delo v parlamentarnem in v vsakem drugem oziru tako dobro vršil, da se je vse delo saj za silo izvršilo v dobrih petih dneh. Donaldu v prid je bilo, da kot že rečeno, ni bilo "blokav".

A bil je tudi v spornih slučajih jako vreden, spreten predsednik. Matt Petrovich pa se je na tej konvenciji oddahnil in ni mu bilo žal, ker na vse prigovarjanje mandata ni hotel sprejeti.

Važen urad na konvencijah SNPJ je tajnik. Namreč konvencijni tajnik. To službo je soglasno dobil Matthew J. Turk, ki prav tako obvlada oba jezika (slovensko in angleško) kakor D. Lotrich. Matt je bil rojen v Calumetu in prišel v glavni urad SNPJ še ko je bil (urad)

V tej številki

Proletarca skozi zadnjih par tednov ni bilo na izpregled in mnogi nas vprašujejo, čemu ne? Prezrli so pač notico v listu, ki je pojasnila vzroke.

Najvažnejše stvari v tej številki so dopisi, poročila o konvenciji SNPJ, tragedija Koreje, članki, prirejeni posebno za Proletarca o Jugoslaviji in o drugih stvareh političnega značaja.

Martin Judnich ima v tej številki kar dva spisa. V prejšnji številki je bilo pomotoma omenjeno, da je eden v nji. Oba sta v tej. Berite, zanimava vsa bosta!

TRAGEDIJA KOREJE

Predsednik južnokorejske republike Syngman Rhee (Sigman Ri) je po dolgem času od kar je pobegnil iz glavnega mesta Suela obiskal v spremstvu ameriških tankov bojišča in izjavil, da bo vojna v njegovi deželi končana takole nekako koncem oktobra.

A kar je reporterjem ameriških listov pripovedoval, ni bilo samo radovanje. Dasi je Syngman Rhee predsednik južne Koreje, in četudi je potomec korejskega cesarja, vzlic temu je živel največ v Zed. državah in na Kitajskem. Splošno znano je, da je on za vojno v Koreji veliko odgovoren, ker je v njegovem predelu Koreje, v katerem živi nad 20 milijonov ljudi, gojil, ali pa dovolil tolikšno korupcijo, da je napad s komunistične severne Koreje v južno Korejo zlahka uspel.

Ustavila ga je z velikimi žrtvami šele ameriška oborožena sila, pod znamko združenih narodov.

Vojna v Koreji je v resnici vojna med Rusijo in Zedinjenimi državami. Moskva si je mislila, da si vsa Korejo lahko podvrže za novo satelitko, ker je Truman nedolgo pred pričetkom severokorejskega vpada izjavil, da Koreja nima za nas nobene važnosti. A čim se je napad dogodil, so se v Washingtonu premislili in rekli, da bodo branili integriteto Koreje. Tako se je začelo.

To je nekaka prediara za svetovno vojno številka tri, kakor je bila Španija vežbališče za pričetek druge svetovne vojne.

Predsednik južnokorejske republike, Syngman Rhee, reakcionaren kakor je, prizna, da je borba, ki se vrši v njegovi deželi, pogubna njegovemu ljudstvu. Čemu jo je bilo treba? Zakaj sta si Stalin in Roosevelt Korejo razdelila v komunistično in v ameriško zono, ko je vendar jasno, da je to ena dežela, ki se je ne more ogradiiti z diplomatičnimi žičnimi ograjami?

Kaj so posledice te pogubne politike dveh zadnjih velesil, ki se potegujeta za nadvlado nad svetom?

Konservativni Syngman Rhee sam jih pojasnjuje: "V Koreji bo po vojni silno slabo."

Nato je razlagal: Polja so uničena in riža ne bo. Mostovi so podrti. Ceste razdeiane. Vasi požgane. Ljudje, ki beže vsled vojnih progono iz kraja v kraj, so ob vse.

To, da vojna vse opustoši, ni nikakršna novica, toda čemu smo si izbrali baš Korejo za vojaško vajo? Ali pa si jo je morda izbrala Moskva, ki je severno Korejo oborožila, ni pa ji poslala nikakršne pomoči v osebju?

Vojna v Koreji nas veliko stane. Ne samo v življenjih temveč tudi materialno. In še več nas bo, predno bo ta borba končana, ako sploh kdaj bo.

V New Yorku se vrši zdaj zbor združenih narodov. Čemu dopuščajo, da mora trpeti trideset milijonov ljudi na svoji zemlji zaradi tekme dveh velesil, ki nimata nad Korejo — ne ena ne druga — nobene pravice!

Ako hoče organizacija združenih narodov res kdaj biti nosilka miru, naj to vojno ustavi ne glede na Kreml in Washington. Kajto ako bo podpirala sedaj Trumaga, v drugič mogoče Stalinu nudila koncesije, ne bo miru.

Predstavimo si trideset milijonov Korejcev, ki trpe v vojni, katero niso oni zakrivali. In recimo združenim narodom, ki imajo zdaj v New Yorku svoj zbor — postanite to, za kar ste bili v Rooseveltovi zamisli ustanovljeni. Dajte svetu mir.

Kako je bilo z našimi pikniki v Chicagu?

Prošlo nedelje 17. septembra bi se imel vršiti na Keglovem vrtu v Willow Springsu piknik kluba št. 1 JSZ v korist Proletarca. Ni ga bilo.

Vzrok? Skušnje z drugih piknikov v tem letu v našem kraju. Godbe, ki bi kaj pomenila, ne bi dobili za manj kot okrog \$70. Potem najemina za pikniški vrt in razni drugi postranski stroški, a vstopnine pa nobene. Brez vstopnine pa bi danes med nami nobena priredba ne uspela. Naš klub prireja piknike že nad 40 let. Se skoro vsakega nam je skvarilo vreme, posebno poslednja leta. A zadnji nedeljo pa je bilo tako lepo, kakor da nam naš lašč nagaja.

Društvo Pioneer je največje v SNPJ. Oglašalo je svoj piknik v radiu, v trgovinah, časopisih in si najelo slaviteljsko godbo, ki stane okrog tisoč dolarjev za en večer. Piknik tega društva so oglašali tudi z zvočnikom z avta (sound truck), a vzlic temu je bila udeležba manjša kakor prejšnja leta. Najmanj kakih 50 članov in članic tega društva se je trudilo na sejah pripravljalnega odbora, da bi stvar uspela. V reklami so oglašali godbo, ne društvo! Godba je svoj tisočak, ali kolikor že je bilo, dobila, a kaj pa društvo, ki se trudi na vse načine, da bi uspelo — in tudi USPEVA. Je pač tako: treba je preiskušiti to ali ono metodo. Če ne uspe ena, pa se z drugo prebije skozi.

Znano je, da ima to društvo vsako leto težje zagate dobiti delavce za svoje priredbe. Toda dobi jih in vsi svoje delo dobro izvrše. Toda ako ni velikih dohodkov ob enem — kaj pa pomaga ves ta trud?

V Chicagu smo imeli v času dni delavskega praznika v istem vrtu kakor prej društvo Pioneer dan SNPJ. Tedne in mesece so se odborniki in zastopniki federacije trudili, da naj bi bila ta prireditelj sijajen uspeh v vsakem oziru. Najeli so dobro godbo, dasi ni še "svetovno slovita", oziroma kar dve godbi, ker slavnost je trajala tri dni, kakor na dan kalifornijskega SNPJ dneva. Koliko sestankov je imel odbor! Kako zelo so se prireditelji trudili, da bi dobili avdienco! Vse so ji pripravili: govornike, mladinske krožke, fino godbo — toda avdienco je bilo veliko manj kakor pa smo jo pričakovali. Mar radi krize da je ni bilo? Ne. So drugi vzroki.

A vse priznanje ljudem, ki so delali za uspeh piknika za Dan SNPJ, kakor tudi vsemu onemu odboru, ki se je toliko trudil za triumfalni piknik društva Pioneer s tem, da je oglašal godbo namesto sebe.

Pisec te kolone bi rad, da bi se napredni Slovence spet združili v stari, preizkušeni organizaciji JSZ, ki let in kaj pomenila skoro skozi 50 let in ji bi pomagali, da bi si vendarle še v naprej nekaj prihranili v naših aktivnostih. Dobro je, da je prilično te vloge v Chicagu začel

(Konec na 7. strani)

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Jugoslavija išče posojila. Na eni strani suša, na drugi kominform, sta jo vrgla v krizo. Poročevalka radio omrežja CBS je zadnji ponedeljek iz Beograda opisovala, kako so polja požgana od suše, da kmetje koljejo živina ker je nimajo s čem krmiti in pa da je dospela v Beograd finančna komisija mednarodne kreditne banke, ki se z vlado v Beogradu pogaja, kakšno jamstvo ji Jugoslavija nudi, če ji da posojilo?

Francoski kapital je bil v kraljevi Jugoslaviji močno zasidran. Med vojno je vzel vse jugoslovanske tovarne in rudnike Hitler, razen kar malega si je na Primorskem Mussolini osvojil. Sedaj — ker ima Francija besedo v tej mednarodni banki, zahteva od Tita, da se ji vrne njen "kapital", ali z drugimi besedami, rudnike v Jugoslaviji. Morda se komu vse to smešno zdi, pa ni. Kajti Jugoslavija je na pragu lakote v času, ko bi morala imeti pridelkov na kupe.

Pisma iz starega kraja, ki jih prejemo v naš urad, niso razveseljiva. V njih se nihče ne togoti nad vlado. A poročajo o uničenih sadežih. Npr. pismo iz ljubljanske okolice, kjer so zelo rodovitna polja, pravi "... krompirja nismo dobili iz zemlje niti toliko kot smo ga posadili vanjo ... krompir je naša glavna hrana. Sli smo po vsem Dolenjskem, da bi si ga kupili saj za prvo silo, a kmetje povsod pravijo, da še svojega ne bodo pojedli, ker ako bi ga, kje pa bi ga dobili za saditev v prihodnji pomladi." Isto pismo trdi: "Niti kilogram krompirja nismo mogli kupiti ... kaj pa ti če denar?" Kar pomeni, da tudi ako imaš v Jugoslaviji denar, ne pa vpliva, ne točk ali kakor že pravijo tam takim stvarim, greš lahko domov z žepom, ki je nabasan z dinarji, a krompirja pa le nisi mogel dobiti.

Žito! Zlata zrnja! Klasje! Jugoslavija ga je imela toliko, da ni mogla v konkurenci z drugimi žitniškimi deželami dobiti niti trga zanj. A sedaj? Drugo pismo od nam zelo znane osebe pravi: "Ne prosimo za denar."

Nekaj o naših stvareh

Naš list je izgubil dva dobra prijatelja. O enem piše v tej številki Frank Barbič, o drugem John Mihelič. Joseph Kuncič je v svojih dneh veliko storil posebno za SNPJ in prav radi svojega nagnjenja zanj je sodeloval s Proletarcem in mu pomagal. Bolezen ga je dolgo trla. Frank Benčina pa je pomagal skoro do zadnjega, sploh dokler ni vsled boleznih popolnoma omagal. Na njegovi krsti so ležale rože kluba št. 1 JSZ, kamor običajno položijo družinski venec. Frank tu ni imel sorodnikov — zato mu je krsto krasil naš venec.

Namerovalne velike priredbe k proslavitvi 45-letnice Proletarca v Detroitu ob priliki konvencije SNPJ ni bilo mogoče aranzirati, prvič ker je bilo vsak dan kaj drugega na sporedu in drugič je menda boljše, da nismo silili v konvencijni spored, ker na zborovanju je bilo le malo takih, ki bi vedeli o nekdanjih zaslugah tega lista za SNPJ. Vendar pa konvencija SNPJ Proletarca ni pozabila. Izrekla mu je priznanje s posebno resolucijo in med delegati in gosti je bila zbrana v njegov tiskovni sklad vsota \$202.27.

To je toliko kot bi mogli pričakovati listu v korist od kake posebne priredbe zanj in še veliko več dela bi imeli s tem. Tako se je stvar za Proletarca ob priliki te konvencije vseeno častno završila. Več o tem je na drugem mestu v tej številki.

Upravnikova kolona ta teden ni samo "kolona", ampak, kot pravi Anton Udovič sam, bi lahko s svojimi noticami napolnil ves list.

Naša največja težava je pomankanje sodelovanja. To ni samo pri nas — glede te hibe se pritožujejo več ali manj vse zapredne organizacije. Morda je v katoliških boljše, ker jim pomaga mladina bolj kakor našim, in pa še razseljencev je veliko v njih. A tudi mi bomo ovire premagali, oziroma jih zmagovali kakor smo jih doslej in nadaljevali po poti napredka.

Ta številka je na osmih strah. Noben naročnik ne bo nič prikrajan, kajti za vsake \$3, ki jih plača za naročnino, mora dobiti 52 številki.

Veseli nas, da so naši iskreni prijatelji in tudi drugi naročniki Proletarca skozi zadnjih nekaj tednov ta list pogrešali. Zagotavljamo jim — enim kot drugim, da bo po minulih že v prejšnjih številki pojasnjenih "počitnicah" odslej spet redno izhajal. Ne pozabite — Proletarec je vaš list in izhaja zaradi vas — ne kakemu posamezniku v korist.

Znaki vojne hysterije se poznajo vsepovsod

Nič dobro ne izgleda za našo deželo, pa tudi za druge ne, ker se v vojno bolj in bolj poglabljamo. Oziroma v pripravljanje vanjo.

V tej hysteriji preti našim stanim svobodščinam velika nevarnost. Predsednik Truman jo je pričel podžigati s svojo doktrino, nato so ga historiki prehiteli in zdaj skuša zavirati.

Zvezni kongres sprejema zakone, ki niso v nobenem soglasju z ameriško ustavo. Kar naprej gre to glas, da je v naši deželi po izjavi FBI 50.000 komunistov in okrog pol milijona sopotnikov. Ker je nam ta banda v slučaju vojne nevarna, pripravimo zanje večala in koncentracijske kempe.

Teh resolucij, zahtev in predlogov, so se ustrašili tudi nekateri kongresniki. Razumejo pač, da v hysteriji ni nobene mere. In to je najvažnejša točka.

Ako te kdo osumi za komunističnega agenta samo zato, ker si liberalce, kje pa imaš priložnost, da se boš branil?

Država ima denar in advokate, ki jih plačuje, ti, ki se boriš za človečanske pravice, pa moraš niti nimaš da bi svoje redne obveznosti sproti plačeval.

Kaj hoče danes naša vlada od nas? Truman pravi, naj se vsi pripravimo zategniti pasove. Prvič, na vse kriplje se moramo pripraviti na možnost vojne z Rusijo.

Drugič, oborožiti moramo zapadno Evropo.

Tretjič, zvišati moramo davke tako, da bo vse bolelo, ne samo navadne ljudi.

Delavcem priporoča, da naj ne zahtevajo zvišanja plač v tej dobi.

In to je najvažnejša točka.

Zahtevati višje plače nič ne pomeni, tudi ako jih dobiš, ako se ti v istem času podraže življenjske potrebnosti več kot dvakrat toliko.

Takemu višanju plač ni potemtakem ne konca ne kraja in deležne so jih le nekatere stroške delavcev. Drugi pa čutijo inflacijo. Dohodkov je manj in manj, toda plače v mnogih takih obratih, v katerih so ti ljudje uposleni, pa zastajajo.

Ker čutimo krizo, ki jo nam prinaša vojna hysterija, se trudi zvezni kongres s sprejemanjem zakonov za ustavljanje prav takih stvari, kakršne sta ustanavljala Hitler in Mussolini. Sprejeti so bili že predlogi za ustanovitev koncentracijskih kempov, v katere se naj pošene vse komuniste in pa njihove pristaše.

To je celo po Trumanovem mnenju nevarna zahteva, čeprav

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka
popoldne za priobčitev v številki naslednjega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz

Business Manager: Anton Udovc

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROckwell 2-2864

POVEST O PATRIOTIZMU

Martin Judnich

Nekje sem slišal, da je patriotizem poslednje zavetje vsakega ki je ničkoristi.

Pred prvo svetovno vojno smo patriotično paradirali po ulicah, se navduševali v dvoranah, v cerkvah in vsepovsod. Kamor si prišel, koder si hodil, je vse vpilo, še celo otroci: "Get your gun." Temu so rekli "preparedness".

Po vojni pa zopet parade po ulicah. Stari in mladi, ženske in moški, otroci iz vseh šol, z eno besedo, kar leze in gre. Visoko so prapori plapolali, godbe na čelu vsake skupine so tulile za oglušiti. Za vsak korak po taktu godbe si slišal: we win, we win, we win!

Kadar se je zastava približala moškimi, smo hitro klobuke sneli z glave. Ako si na to pozabil, so ti ga patrioti v sekundi zbili z glave. Zastav pa je bilo nič koliko, zato smo klobuke kar v roki držali. Kamorkoli si pogledal, je bila zastava. Na strehi vsake hiše in pred hišo. V izloženih oknih, na vozovih ulične železnice, konji so imeli zataknjene v komatu, ves truck je bil zavrt v zastavo. Od 10c do 25c za eno banderco. Nekateri so plačali sami od sebe še več. S tem so pokazali, da so še bolj patriotični. Kar v naročju so jih nosili med ljudmi; ko jih je prodajalec zmanjkalo, si jih je iz velikega troka zopet naložil zvrhano naročje. Ako je videl, da je ti še nimaš, ni vprašal če jo hočeš; dal ti jo je in zahteval 25c. Ako bi odklonil, nič ne veš, kaj bi se s teboj zgodilo. Nekdo je imel dober business z zastavicami!

Mi socialisti držimo, da je zastava simbol ljudstva, države in kot takšno jo spoštujemo. A tu je bila biznis.

Nekoč smo dobivali patriotična pisma kar na društvene seje. Pošiljali so nam jih organizacije, ki so se same proklamirale za patriotične. Te so: Trgovska zbornica, Ameriška legija, Hčerke ameriške revolucije itd. Kdo bi jih vse preštel!

Poslilite nam 25 dolarjev za jubilejni program našega slavnega umrlega ali pa še živečega patriota X. A. Program se prične z velikansko patriotično parado.

Na društveni seji smo se radi taknega pisma skregali. Nekateri člani smo bili mnenja, da bo boljše, ako se našim potrebnim članom daruje, bo več za leglo. Iz tega je prišla jeza in denunciacije. Rdečkarji, I.W.W. in kaj še vse! Zganjen s črnimi bukvicami, deportacijo itd.

Najrajše pišejo na društva tujerodcev, češ, ti prokleti hunji so si nabrali denarja v naši kontri, zato pa le dajmo jih! Računov itak ni bilo treba polagati, v kakšne svrhe so denar porabili. V lokalnem papirju je stalo zapisano ime društva, kluba ali posameznika. Vse to je cikalalo na one, ki niso nič dali, češ, pazite se vi! Zopet je bilo vse v zastavah.

Nekateri od naših so šli v take parade, se vozili na odprtih vozovih ali pa ponižno korakali, mahajoč z bandercom, češ, moč me bo pa le boss videl, bom bolj šur, da me ne bo kvital. Posebno trgovci so se takega patriotizma zelo poslužili. Imeli so na ta način poceni oglašanje, zaeno pa prilostnost oceniti svojo moč in ljudsko nevednost.

Zgodilo se je, to je bilo v vojnem času, ko je šel naš rojak z nočnega šihata domov. Ker je

že v letih, bolehen in izganjan, je bolj drsel ko korakal. S pelco v roki se je poganjal, da bi čim prej prišel domov in se spočil. Nasproti mu pridrvi razkošen avtomobil. Iz njega stopi mornarični častnik in gre hitrih korakov proti rojaku. Rojak ga zagleda, postoji, misleč — najbrž želi kakšne informacije. Zakaj bi človek ne pomagal človeku, ako je mogoče. Naš rojak jih ima kakšnih 60 na grbi, oficir pa 35-40 let. Good morning, sir, pozdravi naš rojak, ko pride oficir do njega. Kakšno miljo in pol daleč od nju je igrala voljaska godba ameriške himno. Pri izobesjanju zastave se ta ceremonija vrši vsako jutro. To je bilo in je še v Great Lakes, Ill. Oficir pa, namesto da bi našemu rojaku odzdravil, mu je pritisnil klofuto, da mu je klobuk sfrčal daleč stran.

"Ti prokleta podgana, kaj ne slišiš godbe! Zakaj se ne ustaviš in iztakneš klobuk s svoje zabite butice? Zpomni si enkrat za vselej. Glupi civilisti bi si morali to vendar enkrat zamerkat!"

Rojak pa odprtih ust gleda okoli sebe. Toda sonce edino je priča tej nedolodnosti. Rojak se nikakor ne more zjajati, kaj da se je pravzaprav zgodilo. Velika bogata dežela. Svoboda in enakopravnost! Demokracija! Ne čuti bolečine, ampak globoko ponižanje je stokrat hujše! Vojna je proti fašizmu zato, da bomo imeli demokracijo. Kje pa je?

Franku Benčinu v spomin

Chicago, Ill. — Dne 22. avgusta smo spremili k zadnjemu počitku na pokopališče Woodlawn, tja, kjer ima čikaška federacija SNPJ svojo sekcijo, Franka Benčina.

Pokojni Frank Benčina je bil član društva Narodni vitezi št. 39 SNPJ, član samostojnega društva Danica, kluba št. 1 JSZ, in pevskega zbora "Prešeren". Bolehal je že od novega leta sem. Kakor je bil majhne postave se je boleznijo krepko zoperstavljaj. Razjedal ga je rak na pljučih. Zadnje dneve je dobil še prehlad in "flu" mu je pomagalo, da je končno podlegel. Zadnji tedni, ki jih je prenašal v nepopisnih bolečinah brez minute spanja, so bili grozni. Umrl je 18. avgusta ob 3:15 popoldne v bolnišnici Presbyterian.

Kakor je bil pokojni Benčina penosen star "bečlar", je imel veliko prijateljev. Ljubil je veselo družbo in se ji znal prilagoditi v vsakih okoliščinah. Prijatelj se je vsled svoje prijateljnosti družabnosti vsem.

V to deželo je priromal leta 1907 in kakor je takrat storilo veliko drugih, se je najprvo ustavil v Clevelandu. Kmalu potem ko je slišal, da na westu bolje plačajo, je odšel v Pueblo, Colo. V tamkajšnji jelekarni se je izučil za masinista in nato "masiniral" po raznih državah, končno pa se je ustanovil v Chicagu.

Ze v starem kraju kot čevljarški vajenec, je pri mojstru, ki je imel lista "Rodoljub" in "Rdeči prapor", rad bral in tako dobil precej pojma o politiki, delavstvu in socializmu, v kolikor je bilo to v takratnih klerikalnih razmerah mogoče.

V tej deželi je bilo vse bolj svobodno kakor pa na oni strani

RESOLUCIJA S.N.P.J. V PRIZNANJE PROLETARCU

Na XIV. redni konvenciji SNPJ koncem avgusta v Detroitu je resolucijski odbor predložil delegaciji med drugimi tudi resolucijo k letošnjemu Proletarčevemu jubileju, ki je bila soglasno sprejeta. Glasi se:

V tem letu proslavlja med nami svojo 45. obletnico list Proletarec. Vsa ta leta je ta list učil in bodril delavsko zavest med ameriški Slovenci. Pri tem je bil vedno tudi dober zaščitnik naših načel pri SNPJ, ter veliko pripomogel pri svojih čitateljih s tem, da je od časa do časa imel dobro besedo o naši organizaciji ter jo svojim čitateljem ter vsem slovenskim naprednim ljudem vedno priporočal.

Zato 14. redna konvencija Slovenske narodne podporne jednote, zborujoča v Detroitu, Mich., od 21. do 26. avgusta, 1950. ob tej priliki čestita k tako lepemu in častnemu jubileju tega delavskega lista ter obenem izreka najlepšo zahvalo za vso oporo, priporočila in naklonjeno pisanje tega lista vsa ta leta v prid SNPJ. Konvencija izreka ter priporoča vso moralno oporo temu delavskemu listu. Naj še nadalje bodri naš slovenski narod v razrednozavednem delavskem duhu. Naj živi list Proletarec še mnogo let med nami! Našemu članstvu ga toplo priporočamo v naročbo in podpiranje.

Med odmorom je bila izvršena kolekta v prid lista. To delo so izvršili Mrs. Vratarich iz Luzerne, Pa.; Rudi Potočnik, Peter Benedict, J. Korsic in več drugih je sodelovalo. Ti so prešteli vsoto, jo izročili Angeli Zaitz, ki jo je takoj ob povratku oddala proti potrdilu upravniku Antonu Udovcu zaeno z drugimi prispevki in naročniki, kar je omenil v svoji koloni v tej številki.

Prispevali so na konvenciji sledeči:

Po \$10: Peter Benedict in John Spiller; po \$5: Andrew Grum Jr., J. Smoltz, druš. št. 284, Philadelphia (za pozdravni oglaš), in John Koklich. Po \$3: John Chebular, Mike Krulitz. Po \$2: F. Kresse, J. Adamic, Angela Zaitz, S. Vratarich, John Kobi, John Olip, Rudi Potočnik, R. Travnik, M. Petrovich, F. Vratarich, J. Zupančič, J. Culkar, Fr. Remitz Jr., M. Zevart.

Po \$1: R. Potočnik, M. Medvesek, J. Durn, M. Vasil, Jacob Ambrozic, A. Rezel, J. Hrvatin, A. Kuzner, Big Tony, F. Hladnik, F. Remitz st., Paul Peklay, M. Glad, F. Schweiger, F. Augustin, P. Kurnick, F. Lavrich, J. Pavčić, J. Barich, A. Naprudnik, J. Dolenc, Chas. Berry, J. Smoltz, J. Juvan, J. Smoltz, C. Gaber, A. Grum Sr., K. Gendrovich, L. Supančic, J. Morsi, J. R. A. Verbič, W. J. Cebular, L. C. Norsak, N. E. Repovc, J. Biver, Tony Dolenc, A. Ogrin, John Yeran, Anton Rednak, Frank Erzen, Anton Krznik, Frank Mele, L. Milostnik, J. Rimac, Frank Kne, J. Kunstelj, T. Verbič, L. Kaferle, Frank Gradisek, M. Turk, Frank Sasek, M. A. Frank Sedey, John Valetich, Ch. Samanich, Frank Klune, A. Zagar, Frances Legat, T. R. Mazon, A. Milavc, Paula Debelak, Frank Rupnik, Frances Jež, Mary Cerv, A. Shular, A. Matekovic, Rudi Singer, Jos. Chesnik, Mary Sumina, Leo Bregar, F. Kavcic, C. Zarnick, J. Oreskovic, J. Gradec, A. Trojar, L. Gradisek, Louis Lamuth, F. Susburek, J. Petric, Frances Hrvatin, J. Kosich, N. Klemencic, H. Muzger, Frank Poznik, John Gerl, Mary Jelbar, M. Posabec, J. Zitnik, Jos. Kosich, Martin Gialusi, M. Zakrajsek, J. Korsic, J. Petrovic, J. Ivancic, F. Gorenc, F. Padar, Toni Zornik, 1135 E. 66th. Cleveland, J. Gorup.

Prispevke posameznikov, ki so prispevali manj kot po dolarju je odbor uknjižil pod skupno vsoto, ki znaša \$28.27.

Vsega skupaj je bilo prispevanega pri tem nabiranju \$202.27. J. Gorup je kupil kuverte za to kolekto in plačal zanje \$1.34 in ta znesek sam prispeval.

To kampanjo je vodil odbor prijateljev in prijateljic Proletarca ob času konvencije, ki so izvršili vse delo brez odškodnine za njihov trud.

luže, pa je takoj začel agitirati za Proletarca in socialistične klube. V East Heleni v Montani je bil za tajnika in dokler je bil tam, je socialistični klub živahno deloval. V vsaki naselbini, kjer se je ustavil, je rojakom priporočal v naročje Proletarca in dobil dostikrat odgovor, "naj bo, naročil se bom nanj radi tebe." On pa je vsakemu skorjo jezno odgovarjal, "ne radi mene, ampak zaradi Proletarca se moraš naročiti nanj."

Sodrug Frank Benčina je bil doma iz vasi Dane pri Ribnici na Dolenjskem. Star je bil 67 let. Tam živi še bratova žena. V drugi svetovni vojni so Italijani dom zombardirali in požgali, brat pa je bil pri tem hudo ranjen in na posledica pozneje umrl. Pokojni Benčina zapušča v starem kraju tudi več vnukinj, ki jih je jako želel videti in jim dostikrat pisal, da jih bo prav gotovo obiskal. Tudi že na odhod se je pripravljaj, pa mu je bolezen prekrizala račune. Njegov vnukinja ga ne bodo nikoli videle.

Naj bo še povedano, da je imel pogreb zelo lep, en voz poln vencev in rož. Tudi klub št. 1 JSZ mu je položil na krsto krasen venec v zadnje slovo. V Zefranovi kapeli je zapel v slovo svojemu pevskemu tovarišu par poslovnih pesmi zbor "Prešeren." Tudi meni oko ni bilo suho. In kako bi tudi bilo ob izgubi človeka, s katerim sva bila ožja, iskrena prijatelja pol stoletja.

Pokojni Benčina je zdaj v miru, brez bolečin. Počitek si je zaslužil. Casten mu spomin!

— John Mihelich

Public Utilities

dobro uspevajo

Privatne Public Utilities kompanije, ki obratujejo elektrarne, plinarne in v marsikakem mestu tudi vodovod, so napravile v prvi polovici tega leta 448 milijonov dolarjev, lani v istem času pa \$392,000,000 dobička.

V spomin pionirju Jožetu Kunčiču

Cleveland, O. — Dne 16. avgusta smo čitali v lokalnem listu, da je prejšnji dan umrl naš stari naseljenec Jože Kunčič, pionir med ustanoviteljmi društva št. 53 SNPJ, star sodrug, podpornik in mnogoletni naročnik Proletarca in "ajzenponarski" socialist na Slovenskem še pod Franc-Jožefom.

Pokojni Jože Kunčič se je začel udeleževati v delavskem gibanju še v starem kraju pred mnogimi leti. Bil je naročnik lista Arbeiter Zeitung, glasila socialne demokratske stranke, ki je izhajalo v Gradcu na Štajerskem. Kunčič, ki je dočkal visoko starost 82 let, je bil v stari Avstriji železničar, namreč na Kranjskem. Kakor že omenjeno, je Jože pomagal ustanoviti društvo V boj št. 53 SNPJ, poleg tega pa je vselej pomagal napredni stvari, podpiral Proletarca, dajal oglase v Družinski koledar. Ko so se nabirali prispevki za otroško bolnišnico v stari domovini, je Kunčič podpisano dne 2. julija 1946 dal vsoto \$40, da jo izročim tajniku SANSa.

Kunčiča bomo v naselbini pogrešali zaradi njegovih dobrih del. Pokopan je bil 18. avg. na pokopališču Lake View. Ze nekaj let je Jože bolehal in ker ni bilo drugače, so mu zdravniki odrezali ranjeno nogo. Potem mu je umrla žena, ki je zelo skrbela za njegovo udobnost. V poznejših časih ga je zapuščal spomin, da večkrat ni takoj vedel kdo si, ko si ga obiskal. Večino svojega časa v tem položaju je moral preživeti v svojem stanovanju, kar je bilo svedo hudo za nekdanjega starega bojovníka.

Taka je naša usoda, ki se ji moramo udati, zlasti pa na stare dni. Iz takega trpljenja te reši smrt. Kar si dobrega storil, to ne bo pozabljeno. Delo pokojnega Kunčiča ne bo pozabljeno, kakor ne delo mnogih drugih naših starih zavednih delavcev, ki so se že pred njim preselili v večna lovišča.

Pokojni Kunčič je imel težave pri ustanovitvi društva št. 17 SNPJ v Lorainu, Ohio, kakor so jih imeli tudi mnogi drugi ustanovitelji društev v drugih naselbinah. Ko se je pozneje naselil v Collinwoodu, je bil med pionirji med našimi naseljenici na severni strani proti jezeru Erie, in šlo je bolj mirno. Naj počiva v miru naš začetnik v naprednih vrstah! Ohranimo mu blag spomin!

— Frank Barbič

Finska ni edina, ki dolg točno plačuje

Finska ima običaj, da plača svoj obrok na obveznosti, ki jih ima napram Zed. državam, točno do ure vsako leto. Ameriški tisk je pri tem pogosto povdarjal, da je Finska edina država v Evropi, ki to prakticira. Druge ne samo da so ves dolg Zed. državam pozabile temveč zahtevajo od Amerike nadaljne milijarde zastoj.

Malokdaj pa isti tisk prizna, da je Rusija tista, ki vse svoje obveznosti, kar jih je napravila njena sovjetska vlada v času svojega obstoja, poravnava točno po dogovoru.

Državni departament je dne 6. julija poročal, da je sovjetska vlada točno poravnala svoj obrok za obresti na dolg, ki ga ima tu za poslani material. Dobila ga je po vojni v vrednosti \$220,000,000. Od tega je zdaj plačala Ameriki z bančnim čekom za obresti \$5,117,427.

Sovjetska zveza je po vojni izrekla željo, da bi ji dale Zed. države kake tri milijarde kredita. Ves material za ta kredit bi Sovjetska zveza nakupila tukaj in jamčila je v določeni dobi pokriti glavnicu in obresti pa sproti plačevati.

Toda smo ji kredit odbili in rajše dajemo Angliji milijarde zastoj in zalagamo zapadno Evropo z blagom in municijo ne da nam bi katera izmed teh dežel kdaj mogla ali pa hotela kaj vrtni. Vse kar pošljemo tja, je dar.

ALI SODELUJETE?

Dolžnost vsakega delavca je pomagati v borbi proti krivici in za boljše razmere.

Hinavsko pravilo: "Poslušaj me, kako ućim, a ne glej me, kaj delam."

MAKEDONIJA PRVIČ PO DOLGI DOBI DELEŽNA JEZIKOVNIH, POLITIČNIH IN GOSPODARSKIH PRAVIC V FLRJ

Propaganda kominforma je kmalu po prelomu Moskve s Titom pripovedovala, da se bo prvi upor proti "Titovi izdajalski, fašistični kliki" pričel v Makedoniji. Rekli so, da bo osvobodena izpod Titovega terorja s pomočjo Bolgarije in Albanije. Tej osvobodeni Makedoniji bo Bolgarija dala svoj del in kdaj pozneje, ko bo prilostnost, bi ta skupna makedonska država osvobodila tudi grško Makedonijo.

Res je izgledalo, da se v Makedoniji nekaj kuha. Pravili so, da si Rusija želi most iz Črnege morja preko Bolgarije, "osvobodjene" Makedonije ter Albanije za izhod v Jadransko morje.

Tu v Zed. državah je vodil in še vodi gibanje med ameriški Makedonci proti Titu in za odpad Makedonije iz jugoslovanske federacije tajnik Ameriškega slovanskega kongresa George Pirinski. Ima precej zaslonbe vsled velike pomoči, ki mu je dajal tukajšnje komunistično gibanje s svojo hrvatsko sekcijo.

Toda obetana revolucija proti Titu se v Makedoniji še ni izvršila. Sploh v nji grade kot da se ne zmenijo za vnanje intrige. Prebivalstvo Makedonije ima vzrok, da noče slediti hujskanju, ki ga širi kominform proti "Titovi kliki".

Tržaški "Ljudski tednik" pripoveduje o razvoju nove Makedonije sledeče:

Stara, predvojna Jugoslavija ni priznavala Makedonije, niti makedonskega jezika ter je obsto tega naroda zakrila pod imenom "Južna Srbija", ki je bleselo v zemljevidih na ozemlju današnje Ljudske republike Makedonije. Veliko-srbska vlada je podzela vse ukrepe, da bi čim bolj denacionalizirala makedonski narod ter se v sistemih, ki jih je uporabljala ni prav nič razlikovala od carističnega režima v Bolgariji, ki je izvajal pritisk nad pirinskimi Makedonci ali pa grške vlade, ki je zopet po svoje terorizirala egejske Makedonce.

Ko so v okviru stare Jugoslavije Srbi zavladali nad Makedonijo, je bila njih prva skrb, da so v vsa večja mesta naselili veliko število Srbov, ki so bili zaposleni v vladnih ustanovah ter so imeli v svojih rokah vse ključne položaje. Uradni jezik je bila srščina, v katerem so poučevali tudi šolarje in dijake edinih dveh gimnazij v Skopju. Sčasoma so začeli naseljevati tudi kmete, medtem ko so izkoriščani in obubožani Makedonci morali s trebuhom za kruhom. V vsakim letom se je prišlo Velikorsbov povečal, povečala pa se je tudi odpornost makedonskega ljudstva, ki je planila na dan z začetkom NOB.

Po zlomu stare Jugoslavije je Makedonijo zasedla bolgarska vojska. Na poziv KPJ so se začeli formirati prvi partizanski oddelki, ki so 11. oktobra 1941 prvi napadli policijsko postajo v Prilepu. Ta napad je postal znak za vsesplošno vstajo makedonskega naroda, ki je s puško v roki pričel z borbo za svojo nacionalno in socialno osvoboditev. Oboroženi vstaji makedonskega naroda se je v začetku narodnoosvobodilne borbe upri takratni sekretar pokrajinskega komiteja KP Sarlo, ki je slićno kakor nekateri voditelji KPB zagovarjal tezo, da se ne formirajo oboroženi oddelki, temveč naj raje počakajo osvoboditve in potem prevzamejo oblast v svoje roke. Vendar je bil Sarlo kaj kmalu zamenjan, na njegovo mesto pa je prišel sedanji predsednik vlade LR Makedonije Lazar Kolševski. Po tej zamenjavi so partizanski oddelki naglo naraščali, tako da sta na ozemlju današnje Makedonije operirala leta 1944 dva makedonska korpusa z nad 80,000 borcev.

13. novembra je Jugoslovanska armada osvobodila Skopje, glavno mesto Makedonije. Kmalu, potem je bila večina Makedonije osvobodjena. Jugoslovanski del Makedonije je dobil svojo državno ureditev, medtem ko so pirinski in egejski Makedonci ostali v okviru svojih držav. (Bolgarije in Grčije.)

S pomočjo ostalih jugoslovanskih vojsk se je pričel naglo dvigati kulturni nivo makedonskega ljudstva. V vseh mestih

in vaseh so odprli šole, kjer poučujejo učitelji v domači makedonsčini. Vsako večje mesto ima svojo gimnazijo ali druge srednje šole, v Skopju je bila lamsko leto odprta univerza, poleg številnih srednjih, strokovnih in obrtnih šol. V prejšnji Jugoslaviji je za "Južno Srbijo" izhajal samo en časopis, ki je imel 3 do 4 tisoč izvodov naklade. Danes ima Makedonija preko 30 raznih časopisov in revij v svojem jeziku, od katerih ima samo dnevnik "Nova Makedonija" preko 40,000 izvodov dnevne naklade. Mladina se razvija tudi na fizikalnem področju; na nedavnem fizikalnem zletu je uspešno nastopilo preko 15,000 mladih Makedoncev. Stari verski običaji izginjajo. Dekleta ne nosijo več "feredže", na cestah vidiš le tu in tam kakšno starejšo žensko z zakritim obrazom. Prodaja nevest je zatrla. Na vsakem koraku opaziš ogromno voljo makedonskega naroda, da se vzdigne iz zaostalosti, v katero so jih pahnili nekdanji izkoriščevalci.

Makedonija je v svojem petletnem planu dobila 100 milijard investicij, od katerih jih je do danes realizirala že 64 odst. Industrija je razen nekaterih tovarn v obratu še na razvojni stopnji, posebno metalna, kateri bodo v prvi petletki postavljene baze za nadaljnji razvoj. Mogoćno se pa razvija tekstilna industrija, ki bo dosegla svoj višek z izgradnjo tekstilnega kombinata v Tetovu, ki bo najvećji na Balkanu. Kombinait bo imel vse možnosti, da bo presegel kvaliteto poznanege angleškega blaga. Poleg ovčereje, ki je baza za tekstilno industrijo, gojijo Makedonci svilopreko in bombaž, ki je ena najvažnejših industrijskih rastlin makedonskega gospodarstva. Poleg bombaža moramo uvrstiti tobak, ki je zaradi specialnega okusa poznan po vsem svetu. Tovarna za proizvodnjo nikotina in drugih mamil je v Skopju. V Makedoniji gradijo šest velikih hidrocentral, od katerih dve že obratujeta. Kmalu bo gotova tudi hidrocentrala v Mavrovem, ki bo po svoji konstrukciji eno najvećjih del Makedonije v prvem petletnem planu. Do danes je bilo izgotovljenih okoli 550 raznih industrijskih objektov.

Napori makedonskega ljudstva niso zaman. Vsakodnevni uspehi, ki jih dosegajo, dajo slutiti, da ni več daleč dan, ko bo makedonski narod postal vsestransko enak drugim narodom Jugoslavije. — L. T.

Italijanov vsako leto 400,000 več

Prebivalstvo Italije naraste povprečno vsako leto za 400,000 duš. Za vlado je to problem, ker ne ve kam s tem prirastkom. Kakih 200,000 na leto jih dobi delo v inozemstvu, nad milijon pa jih misli izseliti v Sardinijo, ki je v primeri z drugimi italijanskimi kraji najredkeje obljudena.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da je toliko laglje voditi propagando za oboroževanje in vojno kakor pa za mir, to mi nikakor ne gre v glavo! In da je pacifiste toliko laglje diskreditirati in obsovaćiti kakor militariste, tudi tega ne zopadam!

PRIPOVEDNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Zaradi tega pa se še vedno ni mogel sprijazniti s komunizmom vse dotlej, dokler, kakor je dejal, "ne priznajo svojilnega zanimka v prvi in drugi osebi." Brez razgovorov z Matijo pa spet ni mogel živeti, zakaj Podlesek je vztrajno molčal.

Da, Podlesek je molčal, in odkar je padla Francija, je samo še opazoval. Tokrat je imel na piki — Sušnika. Zakaj Podlesek je bil v zadregi. Drugi ljudje v fari so mu bili jasni in k njim se v svojem iskanju ni mogel zatekati. Samo Sušnik je tu postajal zanj čedalje bolj skrivnosten. Kaj mu je pri njegovem duševnem padcu mogel Klemenc pomagati? Klemenc je bil tu samo gost, Klemenc je bil zanj komunist in brez vsake vrednosti. Tja se Podlesek ni mogel zateči, celo pa ne, ko in ga je klonil. Zakaj je prišel Nemci — in Podlesek je po padcu Francije trdno verjel v prihod Nemčije — tedaj bo Klemenc izgubil, tako ali drugače. Klemenc mu ne more koristiti, škoditi pa še manj. Podlesku so lahko nevarni samo domači ljudje: na eni strani klerikalci, na drugi pa — Sušnik. Miha Kuhar nikakor. Z Miho se bo Podlesek lahko sporazumel kadar koli. Saj si je bil kljub političnemu nasprotju z župnikom dober, in ga je župnik vsake toliko časa mimogrede obiskal v trgovini. Naposled pa je tudi župnik vedno na tihem računal, da je bolje biti v prijateljstvu s Podleskom kakor v sovražstvu.

Drugače pa je s Sušnikom. Sušnik je bil Nemec in je to ostal. To je Podlesek dobro vedel, in prav za prav on — edini! A Podlesek je še dognal, da Sušnik globoko v duši mrzi vse tiste, ki so izdali Avstrijo. Podlesek je vedel dalje, da je Sušnik tudi njemu zameril jugoslovansko. Da je prihajal k njemu, je bilo naravno: prihajal je igrat. In pa ... Sušnik se je prejel bal Podleska.

Podlesek je zadnje čase nekaj vohal pri Sušniku. Toda pravo sumnjo mu je zbudil tiste čase Klemenc. Ko sta nekoč šahirala sama, ga je Matija naravnost vprašal:

"Čujte, Podlesek, ali je Sušnik v — Kulturbundu?" Podlesek je držal v roki trdnjavo, da bi jo nekam postavil, in je sprva komaj razumel vprašanje. Nato pa je dvignil svoje drobne oči in se zagledal v Klemenca prek šahovnice. "Saj vas menda smem vprašati, ali ne?" je nadaljeval Klemenc. Podlesek je še vedno pomežikoval, držal trdnjavo v rokah in nato priklimal:

"Seveda smete ..." In je iskal prostora za trdnjavo, pri tem pa — zardel. "Kako pa ste prišli na to misel?" je vprašal. "Ali

vam je kdo kaj rekel?" "Ne, pač pa sem vas vprašal," je odvrnil Klemenc. "Zakaj pa prav mene?" "Ker vi to veste." Spet sta se srečala s pogledi. Podlesek je čutil, da ta mož globlje vrta, kakor mu je on prisojal. Tokrat je Podlesek še čutil, da lahko pove:

"Trditni ne morem, nimam dokazov," je dejal, "a sem prepričan, da je ... Samo, naj ostane med nama!" "Ali je to treba še poudarjati?"

Ko pa je Klemenc Podleska že tako daleč zvalil, si ta ni mogel kaj, da bi ga ne vprašal: "Ali mislite, da Nemci ne bodo zasedli Jugoslavije?" Klemenc se je zamislil. Namesto na šahovnico, se je zagledal v rdeči okrogli obraz Podleska.

"Ne vem," je dejal po premisleku. "Vse, kar človek lahko pove, je še vedno zgolj ugibanje. Na propagandnih nemških zemljevidih je Jugoslavija razkosana. Toda zdaj je vojna, vojna pa hodi svoja pota. Dejstvo je, da se Nemci še niso izkrcali na angleški otok, kar so skoraj vsi ljudje pričakovali. Lahko pa, da jo bodo šli napadati po drugi poti, po oni stari, na Bagdad, na petrolejske vrelce. V tem primeru morajo prek Jugoslavije. Tedaj pa preti vzhodna ruska nevarnost. Najbrž bodo skušali Jugoslavijo dobiti na lep način, recimo z — izdajstvom. Pa to so samo ugibanja."

"Na lep ali grd način," je mečnil Podlesek, "razkosalni nas bodo. Naša vojska, kakor slisim, ni kaj prida. Vse to je slabo ..." Da, Podlesek je takrat videl samo slabo.

"Rožnato ni," je odvrnil Matija, "da bi pa človek vrgele puško že vnaprej v koruzo, pa tudi ne gre. Za letos smo se najbrž izmaknili usodi, spomladi pa bomo videli, kako se svet zavrti. Nihče ne ve, kaj še pride vmes." Matija se je zagledal v Podleska, da je to povsili oči. Zinil je sicer "Oo", toda v srcu je čutil, da njemu to ne pomaga več.

Ta razgovor ga je sicer zadržal na njegovi poti, a le za čas, zakaj Podlesek ni prav nič dvomil v izgubljenost vsega. Če pa je že izgubljenost, potem si mora Podlesek najti možnosti za bodočnost. Tembolj, ako je Sušnik že zdavnaj tam! Ne, Sušnik ne bo krojil Podlesku usode, pa če je stokrat doktor! Če pa je Podlesek že klonil do kraja, potem ni nič bolj naravno, kakor da Sušnika spodrine. S tem bo rešil sebe in reševal bo tudi druge. Zakaj nedvomno ima Sušnik naščevalne načrte. Podlesek pa ne sovraži nikogar. Podlesek še vedno čuti rahlo — domotožje po slovenskem narodu in po Jugoslaviji, čeprav jo je že izdal.

Da, reševati druge! To je bilo zadnje opravilo, ki ga je našel Podlesek. Nihče ne bo nič slutil. Sušnika se Podlesek ni tako bal, da bi ga ne mogel spodrinuti. Bal se je samo — Klemenca, da bi ga razkrlil. Ne zato, ker bi se bal Klemenca pri svojih načrtih, saj mu ne bo prekrizal računov, pač pa ga je bilo nekako sram pred njim: Klemenc ga je imel vendarle za Jugoslavoana, ki mu ne more priti na misel, da bi — izdal. Ampak, Podlesek se bo izkazal do Klemenca!

Podlesek je poslej natančno opazoval Sušnika. "Lenoba" Sušnik, kakor ga je imenoval Podlesek, je kar naprej gnul v svoji veliki hiši. Toda bili so tu znaki, ki so staremu žandarju mnogo povedali. Tako je opazil, da Koren češče zahaja k Sušniku. Ti obiski so sicer bili razumljivi, Koren je berač, kjer je upal kaj dobiti. Sumljivo pa je bilo za Podleska, da je že nekajkrat opazil ob takih obiskih, kako je Sušnik zaprl — okenca.

Potem se je zgodilo, da je prišel k Podlesku Rožič hudo na trespkan. Medtem ko je razgrajal po trgovini, je zagledal Korena, ki je šel k Sušniku in je za onim kar tjavdan bleknil pred Podleskom:

"Brez mene pa ne bosta nič, ne, brez mene ne pojde!" In na vrat na nos jo je mahnil za Ko-

renom. O Rožiču Podlesek ni prav nič dvomil, da je vpisan v Kulturbundu, saj je govoril naravnost, kako "bomo že pokazali tem prekletem Srbom!" In "Kranjci so nas prodali, ampak mi Stajerci se ne damo! Jim bomo že pokazali, ko pride naš čas!"

"Koliko vas pa je?" ga je takrat zbadel Podlesek. "Kaj te pa to tako skrbi?" se je zadržal Rožič.

"Ker se bojim, da vas bo preveč!" je odvrnil Podlesek. "Glej, da še ti ne boš trkal na duri!"

"Ali bi me sprejeli?" "O, tebe! Naš mali Jugoslovaneček, je krepke postave, pa bistrih oči, ali kako že gre tista pesmica. — Ali bi že spet rad bil župan? Tokrat ne boš!"

"Glej ga," je odvrnil Podlesek, "saj si me ti volil. Bil si podpredsednik. Morda še imaš legitimacijo JNS? Ne pozablja, da sva skupaj molila v tej cerkvi, dokler je Kramar mašo bral pri velikem oltarju! Ko pa je Korošec bral peto mašo, si šel še k tisti, da bi te ljudje videli, kako si povsod pobožen. Ne boš me, Rožič! Glede Jugoslovancev si kar potrkaj na prsi."

Kaj pa, se je Rožič smejal, zakaj vse to je imel za šalo. Sicer pa Rožiču ni bilo treba nič prikrivati, ko si je bil na vse strani dober, in so žandari bili stalni njegovi gostje.

Če pa je Rožiču to bila šala, je pa stari žandar za vsem tem vohal vse kaj drugega. Zdaj je že skoraj vedel, da so vsaj trije zvrst: Sušnik, Rožič in morda tudi Koren. Ali še kdo? Ali so pritegnili tudi Miho? Da Miha pojde, o tem Podlesek ni dvomil, čeprav si je bil tako s Klemencem dober in ga je vodil okoli po vaseh: Miha je napeljal vodo na svoj mlin. Ne Klemene, Miha bo mlet. Vprašanje je samo, če bo Sušnik hotel sedeti z Miho pri isti mizi. Pri jabolčnici že, pri politiki pa nikakor! Takrat se je Podlesku porodila pametna misel: Miho Kuharja mora on pridobiti. Miha ima za sabo ljudi; če gre za Nemce, bo imel skoraj vso farno. Sušnik pa nima nikogar. Da pa bo Miha rajši šel z njim kakor s Sušnikom, o tem Podlesek ni dvomil. Samo, za Miho se ne mudi. Miha ne more nikamor. Naj le nabira ljudi, ga bo že Podlesek o pravem času prijel in pritegnil.

Skrbela ga je le, da ga Sušnik ni povabil k sodelovanju. Zdaj je bil prepričan, da ga Sušnik sovraži in da mu ne bo odpustil izdajstva nad Avstrijo. Sicer bi Podlesek kaj lahko dokazal Sušniku prav tako izdajstvo, toda če bo Sušnik na oblasti, mu ne bo mogel do živga.

"Kaj bi hinavčil," si je dejal Podlesek, stoječ na pragu svoje trgovine in gledajoč proti Sušnikovi hiši, — "mi vsi smo bili izdajalci in zdaj se pripravljamo na novo, še grše izdajstvo. Ne, saj gno ni bilo izdajstvo, izdajstvo je šele to, kar zdaj snujemo."

Nekega dne je obstal pred Sušnikovo hišo avto. Iz njega je stopil gospodski človek in odšel k Sušniku. Bil je tam več ko dobro uro. Ko je odhajal, mu je Podlesek videl v obraz in se ga spomnil: srečaval ga je v Ptuj. Podlesek je celo vedel o njem, da je v Kulturbundu in da je velik nemčur.

Ko je potem Sušnik prišel k Podlesku v trgovino po cigarete in na kramljanje, ga je Podlesek nedolžno vprašal:

"Ti, kdo pa je bil pri tebi?" "Neki agent," je odvrnil Sušnik malomarno.

"Kakšen agent? Od Kulturbunda?" Samo Podlesek je znal tako neumno vprašati, da je bilo docela nedolžno. Sušnik se je skoraj razjezil. Vzkliknil je:

"Kakšnega Kulturbunda? Kaj pa imam jaz s Kulturbundom? (Dalje prihodnjič)"

Z UPRAVNIKOVE MIZE

Anton Udovih

Čas je zopet prišel, da se malo pogovorimo z našimi čitatelji, sodelniki in prispevatelji. V preteklih tednih je bilo toliko pošte in drugih dogodiljav okoli tega urada, da ko bi hotel vse to poročati kot običajno, bi ena izdaja Proletarca ne zadostovala.

Zato bom moral biti kolikor mogoče kratek, da čim več spravim v to številko.

Fontana, Calif. — Josephine Brezovec je poslala šestnajst pozdravnih oglasov in znesek \$19. Anna Vidmar je poslala pozdravni oglas za društvo št. 723 SNPJ, znesek \$5.

Los Angeles, Calif. — Josephine Parkel je poslala naročnino za Mitzi Zlatič in polo pozdravnih oglasov z deset imeni, z zneskom, poleg naročnine, \$16. Albin Karničnik je poslal devet pozdravnih oglasov in znesek \$10. Anna Sadar je poslala pozdravni oglas za društvo št. 615 SNPJ, znesek \$5.

La Crescenta, Calif. — Michael Potepan je poslal jubilejno čestitko zase in soprogo, znesek \$5.

Oakland, Calif. — Anton Tomšič ("Big Tony") je obiskal ta urad nekaj dni pred konvencijo SNPJ na kateri je bil delegat društva št. 594 SNPJ. Nekoliko sva se pogovorila in ob enem je izročil pozdravni oglas v jubilejno izdajo za Alberta Hrasta, ki ima v omenjenem kraju gostilno, menda prav ob glavni cesti, pod imenom "Bank Cafe".

znesek za ta oglas \$6 in za pozdravni oglas zase in mambo \$2. Mambo je zelo pogrešal, ko je bil tukaj sam, ker navajen je, da gresta povsod skupaj. V spodnjih prostorih je igral na koncertino, katere ga veso sprememlja kamor gre. Prispeval je tudi listu v podporo 50c, katere je izročila A. Zaitz. Nekaj dni zatem mi pa piše iz Detroita, da je Andrew Lekšan poslal za njim znesek \$5 za jubilejni oglas kluba "Slovenija" v San Franciscu, Calif., katere sem z onim poročilom prejel.

Petaluma, Calif. — Jennie Kutzman za čestitko \$1.

San Francisco, Calif. — Peter Kurnick je tudi obiskal ta urad, pred konvencijo in po konvenciji. On je bil delegat druš. št. 304 SNPJ. V uradu je prispeval listu v podporo \$1. Tukaj se je seznanil z mnogimi "old tajmarji."

Mount Harris, Colo. — Anton Dolinar je poslal za pozdravni oglas v jubilejno izdajo \$6.50.

Pueblo, Colo. — Frank Boltezar je poslal naročnino na list za Mary Hochevar, in Martina Mikleha, ter šest pozdravnih oglasov in znesek za nje. Skupaj z naročnino \$14. Ludwig Yoxey, blagajnik tamošnje SANSove podružnice št. 109, je poslal pozdravni oglas v jubilejno izdajo za omenjeno podružnico znesek \$10. V drugi pošiljki je poslal polo s čestitkami od Franka Pechnika \$5, Jack Dovgan \$5, Ludwig Yoxey \$5 in nadaljnjih devet imen po \$1.50, skupaj \$28. Vsa imena bodo v jubilejni izdaji.

Walsenburg, Colo. — Edward Tomšic se je ustavljal v uradu nekaj dni pred konvencijo, katere se je udeležil kot drugi podpredsednik SNPJ.

Tukaj je izročil naročnino na Proletarca za Josepha Chesnika iz Helperja, Utah, za dve leti, in Josepha Cariana, Walsenburg, za eno leto. Poleg tega je izročil

tudi pozdravne oglas v jubilejno izdajo od društva št. 299 SNPJ \$5. Federacija društev SNPJ za Colorado in New Mexico \$5. Ker z ženo vodita gostilno v omenjenem kraju, ima tudi svoj oglas za \$5 in dva pozdrava, skupaj z naročnino \$27.

Chicago, Ill. — Zdaj bo cel kup poročila iz tega mesta: Frank Bizjak je izročil v uradu pozdravni oglas za 21 imeni in vsoto \$21.50, nadalje je izročil naročnino na list za Martina Kerzana, ki je prispeval tudi listu v podporo \$5.

Federacija SNPJ čikaškega okrožja je dala za pozdravni oglas k jubileju Proletarca \$25. Vsoto je izročil njen blagajnik Victor Zupančič.

John Borse je obnovil naročnino, Jennie Flor je obnovila naročnino in dala za pozdravni oglas \$2.

Anna Borstnik za najemnino knjig \$1.

Philip Godina jubilejna čestitka 45-letnice Proletarca \$5.

Frances Kosic je poslala čestitko od društva št. 610 SNPJ \$2.50.

Donald J. Lotrich je izročil naročnino od Mrs. Rosenberger Ambridge, Pa., za društvo št. 33 SNPJ, in za Mike Cerneta iz Willard, Wis. Poleg tega je tudi poslal svoj oglas za jubilejno izdajo. Ob enem je poslal svoj pozdravni oglas v katerem tudi priporoča vsakovrstno zavarovalnico, katero lahko dobite pri njem. Ta oglas je za znesek \$25. Ob enem je tudi naročil oglas za društvo "Pioneer" št. 559 SNPJ.

Frank Muha je dal pozdravni oglas in priporočila svojo tapetarsko poslug. Izročil je vsoto \$5. Johnny Rak je dal pozdravni oglas za \$2.

Charley Renar je prišel še po en koledar in izročil znesek zanj \$1.50.

Frank in Rose Sajovec sta dala pozdravni oglas za \$5. Joseph Sajovec je obnovil naročnino, dal \$2 za pozdravni oglas v \$2 listu v podporo.

Thomas Svetlik je dal listu v podporo \$1 in pozdravni oglas \$1.

Mary Vertnik je obnovila naročnino, katero je izročila A. Zaitz, sama je pa poslala za pozdravni oglas \$2.

Joseph in Frances Vidmar sta izročila za pozdravni oglas \$5 poleg pa še tri imena po \$1.

Fred A. in Frances Vider sta izročila čestitke v jubilejno izdajo, znesek \$5.

Mary Udovih je izročila za čestitko \$1, kar bi moralo biti poročano s poročilom društva "Nada", pa je bilo pomotoma izpuščeno.

Angela Zaitz je izročila za pozdravne oglas, med temi od družine Ladstatter za \$5, in od društva št. 577, Pueblo, Colo. \$3, ter deset imen, skupaj \$22. Izročila je tudi \$2 listu v podporo, katere je prispeval Max Marolt. Nadalje je izročila naročnino na list od Lawrence Gradiška, in prispevek listu v podporo \$2. Za Johna Olipa iz Calif. je izročila naročnino za dve leti in listu v podporo \$4.

John Klancar, Pueblo, je prispeval listu v podporo \$2. Mary Knez in John Plahar, Dearborn, Mich., sta obnovila naročnino in dala za pozdravni oglas \$4.50.

John Cebular iz Philadelphije je dobil dva nova naročnika iz istega mesta, to sta Ladislav Klavcic in John Novak.

Antonia Bezek je dobila novo naročnico Mary Umek iz Keno-

sha, Wis. Tudi vse te vsote je izročila Angela Zaitz, znesek \$32.25.

Victor Zupančič je izročil polo s pozdravnimi oglesi, šest imen, \$6.

Argo, Ill. — Jacob Adam je izročil v uradu pozdravni oglas, znesek \$2.

Clarendon Hills, Ill. — Josko Oven je poslal pozdravne oglas, zase in ženo \$5. Za Ranulfo in Mitzi Oven de Mansilla \$5. Luka in Mary Jelenc \$2.

Cicero, Ill. — Frank Margolle je izročil naročnino na list, ki mu jo je dal Matt Kure, vzel je še dva koledarja in izročil dva pozdravna oglasa. Skupni znesek \$9.

Hinsdale, Ill. — Nina Bozicnik je obnovila naročnino na Proletarca in dala za pozdravni oglas, skupaj \$5.

Joliet, Ill. — Rudolph Silc je poslal pozdravni oglas za društvo št. 115 SNPJ \$3 in dva imena ter listu v podporo \$1.40. Skupaj \$6.90.

LaSalle, Ill. — Leo Zevnik je poslal oglas za jubilejno številko od Gospodarskega kluba S. N. Doma \$5, in od društva "Sokol" št. 98 SNPJ \$5. Poleg pa je poslal še enajst imen za \$12, skupaj poslal \$22.

Livingston, Ill. — Frank Novak za čestitko \$1.

Oak Lawn, Ill. — Max Marolt je izročil naročnino na list za novega naročnika Franka Gorence iz So. Chicago in polo pozdravnih oglasov in vsoto \$33 z dvajset imeni; med temi je tudi oglas društva "Delavec" št. 8 SNPJ, ki je prispevalo oglas za \$10. To je že druga pola, ki jo je Max napolnil s čestitkami. Ta znesek je izročila v uradu Angela Zaitz. Skupaj z naročnino \$36.

Oglesby, Ill. — Frank Jerse je poslal čestitko od društva št. 95 SNPJ, znesek \$3.

Springfield, Ill. — Joseph Ova je poslal polo s sedem čestitkami in znesek za nje \$10.

Staunton, Ill. — Martin Janezic je obnovil naročnino na list in dal pozdravni oglas, skupaj \$5.

Se iz Stauntona, Ill. — Anton Ausec je poslal za čestitko \$1.50.

Waukegan, Ill. — Joseph Zelenc je poslal Prešernov piknik in mi je osebno izročil naročnino za Proletarca in pozdravni oglas, skupaj \$4.50.

Waukegan, Ill. — Martin Judnich je poslal naročnino Proletarcu za Josepha Bezek, ki je prispeval tudi listu v podporo 50c, in Agnes Dukich, oba iz N. Chicago, ter Josepha Klauzar iz Waukegana. Poleg tega je bil še en pozdravni oglas za \$2, in šestnajst koledarskih oglasov za prihodnji letnik 1951, za skupno vrednost \$123.

Se iz Waukegana — Anna Mahnich je poslala pozdravne oglas, ki so jih dali Gospodinski odsek S. N. Doma \$5; žensko društvo št. 119 SNPJ \$5; John in Anna Mahnich \$5; Frank in Mary Mihevc \$5. Trije oglesi po \$2 in štiri po \$1, skupaj prejeli \$35.

Witt, Ill. — Luka Podbregar je poslal tri čestitke, znesek \$4.50.

Kokomo, Ind. — Mary Petkovsek je obnovila naročnino, poslala za čestitko in listu v podporo \$1. Skupaj prejeto \$5.50.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. Crawford 7-2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Residence:
221 Shinton Rd., Riverside, Ill.
Phone Riverside 2212

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH

SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING COMPANY

Tel. Michigan 2-3145

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Indianapolis, Ind. — Stanley Ule je poslal deset čestitk in znesek zanje \$12.

Winamac, Ind. — John Kruczich je poslal za čestitko \$3.

Arma, Kansas — Anton Shular je poslal za pozdravni oglas in za en izvod koledarja. Prejeto \$3.

Arcadia, Kans. — Joseph Gorence je poslal za čestitko \$1.

Girard, Kans. — Jernej Okorn je poslal pozdravni oglas od društva št. 225 SNPJ za \$5 in šest imen. Skupaj prejeli \$9.

Se iz Girarda — Jacob Arch je poslal naročnino na list za Matta Cukjati, in dve čestitke, skupaj \$5.

West Mineral, Kan. — Mary Marolt je poslala dve čestitki in znesek \$2.

Arcadia, Kans. — John Kunstel je poslal listu naročnino za Franka Dolingarja in Josepha Gorence, ter štiri čestitke, skupaj \$8.50.

Franklin, Kans. — Anton Selak je poslal pozdravni oglas od društva št. 92 SNPJ, znesek \$3.

Marion, La. — Valentin Sprvec je poslal za čestitko \$2.

Detroit, Mich. — Thomas F. Hostnik je poslal oglas v jubilejno izdajo od društva št. 564 SNPJ znesek \$5.

Chisholm, Minn. — Frank Klune je poslal čestitko listu, vsota \$4, kakor tudi za krojača S. Novaka, skupaj \$5.50.

Se iz Chisholma — Frank Kne je poslal oglas v jubilejno izdajo od društva "Slovan" št. 110 SNPJ \$5.

Ely, Minn. — Jacob Kunstelj je poslal oglas v jubilejno izdajo od društva "Prvi majnik" št. 268 SNPJ \$5, in dva imena, skupaj \$7.

(Dalje na 4. strani)

Pristopajte k

Slovenski Narodni Podporni Jednoti

Naročite si dnevnik

"Prosveta"

Naročnina za Združene države (izvenšči Chicago) in Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in Cook Co. \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je: 2657 SOUTH LAWDALE AVE. CHICAGO 23, ILLINOIS

An Electric Water Heater is...

SOOTLESS

Put it anywhere ...forget it

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Put it anywhere ...forget it

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Put it anywhere ...forget it

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmočnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Z UPRAVNIKOVE MIZE

(Nadaljevanje s 3. strani)

za Johna Spillerja st. in tri pozdravne oglase, skupaj preje-to \$10.

Red Lodge, Mont. — Mary Erznosnik je poslala čestitko od društva št. 81 SNPJ znesek \$3.

Gallup, N. Mexico — Mary Marinsek je poslala šest pozdravnih oglosov in znesek za-nje \$12.50.

Se iz Gallupa, N.M. — Anton Gantar je poslal pozdravni oglos od društva št. 120 SNPJ, zne-sek \$5.

Raton, N. Mex. — John Cash je poslal čestitko od društva št. 297 SNPJ, znesek \$3.

Las Vegas, Nev. — Nick Pahor je poslal čestitko v jubilejno iz-dajo, znesek \$3.

Elizabeth, N. J. — Amalia Oblak je obnovila naročnino na list in poslala pet čestitk, sku-paj \$11.

Brooklyn, N.Y. — Frank Kusar je poslal čestitko od društva št. 140 SNPJ, znesek \$3.

Gowanda, N.Y. — Jim Dekleva je poslal naročnino za Josepha Bohinca, ki je tudi prispeval listu v podporo 50c, pridelal znesek za koledar in \$3 za ju-bilejno čestitko, skupaj \$8.

Ridgewood, N.Y. — Frank Kosak je obnovil naročnino in dal za pozdravni oglos, skupaj prejeli \$5.

Akron, Ohio — Jos. Irman je poslal za čestitko \$1.

Barberton, Ohio — Alois Ocep-pek je poslal pozdravni oglos za društvo št. 48 SNPJ \$3 ter šest čestitk, skupaj prejeli \$10.

Carrollton, Ohio — Mary Cek je obnovila naročnino.

Cleveland, Ohio — Zdj se bomo pa ustavili za precej časa v tem mestu.

Peter Bukovec je poslal za čestitko in koledar, skupaj \$3.

Joseph F. Durn je poslal pozdravni oglos od društva "V boj" št. 53 SNPJ \$10 in osem čestitk, skupaj prejeto \$21.

Joseph Jauch je poslal dve čestitke in znesek \$4.

Rosie in Kate Jurman so posla-le svoj pozdravni oglos in zne-sek \$10.

Louis Kaferle je tukaj v ura-du izročil za pozdravni oglos \$3. **Anton Kukovac** je poslal tri čestitke v vsoti \$8.

John Krehel je poslal naroč-
se iz Elya — Andrew Pirtz je poslal pozdravni oglos od društva št. 251 SNPJ, znesek \$5.

Eveleth, Minn. — Matilda Re-berts je poslala čestitko od društva št. 130 SNPJ znesek \$3.

Buhl, Minn. — Prejeli od Fran-ces Kovacich za čestitko \$1.50.

Hibbing, Minn. — Jacob Pod-lipnik je obnovil naročnino, posla-\$1.50 za pozdravni oglos in listu v podporo \$2, skupaj \$6.50.

St. Louis, Mo. — John Spiller ml. je obnovil naročnino na list

nine, ki so mu jih obnovili Frank Miksha, Andy Petkovsek, Frank Plut, Joseph Pulz za dve leti, Vincent Salmić, Ivanka Shifer in Anton Stamel. Listu v pod-poro so prispevali Ivan Babnik \$5, Anton Babic \$5, John Ho-movec \$2, Vincent Salmić \$2 in Frank Miksha \$1. Za pozdravne oglase je poslal \$7, med kate-rimi je bila čestitka Ivana Bab-nika za \$5. Zraven je poslal tudi znesek, ki ga je za čestitke na-bral Vincent Salmić, znesek \$4.

Leo Poljsak je poslal pozdravni oglos od društva "Vodnikov Venec" št. 147 SNPJ \$5.

Josephine Terbizan je poslala za pozdravni oglos od ženskega društva "Svoboda" št. 748 SN-PJ \$5.

Josephine Tratinik je poslala za pozdravni oglos od Federa-cije SNPJ v Clevelandu \$5. Prispevala je tudi listu v podpo-ro \$1 in to v Detroitu, katerega je izročil Milan Medvešek.

Euclid, Ohio — Felix Strum-belj je poslal šest čestitk in zne-sek \$16.50, med katerimi je nje-gova čestitka za \$10 in od Jose-pha Babnika za \$3.

Fairport Harbor, Ohio — Lovrenc Bajc je poslal dve čes-titki in znesek \$2.

Girard, Ohio — John Kosin je poslal naročnino, ki so jih obnovili Peter Jaklevich, John Krasich in Andrew Krvinca, ki je tudi prispeval listu v podporo \$3 in sam J. Kosin \$1.80. Za pozdravne oglase je poslal \$26, od katerih je \$10 za Johna Ko-sina. **Frank Prevec** je nabral čestitk za \$9, kar je vse poslal J. Kosin, skupaj \$38.

Se iz Girarda — John Rovani je obnovil naročnino, poslal za pozdravni oglos društva "Ljub-ljana" št. 49 SNPJ \$10 in štiri čestitke, skupaj \$18.

Lisbon, Ohio — John Lowsha je poslal za čestitko \$1.50.

Maple Heights, Ohio — Frank Vrček je poslal za pozdravni oglos \$7.50.

N. Royalton, Ohio — Theo-dore Hartman je v uradu izročil za čestitko \$1.50.

Pine Fork, Ohio — Nace Zlem-berger je poslal čestitko listu \$1.50 in listu v podporo od Jose-pha Zebona 25c in od Franka Marjetica 25c.

Power Point, Ohio — Thomas Mercina je poslal pozdravni oglos od društva št. 358 SNPJ \$5.

Thompson, Ohio — Mary Stok-el je poslala čestitko društva "Lipa" št. 129 SNPJ \$3.

Youngstown, Ohio — John Tancek je poslal jubilejnih čes-titk za \$16.50, med katerimi je od Petra Jaklevicha za \$5, F. & M. Rezek \$3, J. & S. Tancek \$3 in štiri pozdrave.

Ambridge, Pa. — Louis Uher-nik za čestitke \$2.

W. Aliquippa, Pa. — Anna Ranics je poslala pozdravni o-glos od društva št. 721 SNPJ \$15.

Se W. Aliquippa — George Smrekar je poslal pet čestitk in znesek \$5.

Bridgeville, Pa. — John Kvar-tich je poslal pozdravne oglase od društva št. 295 SNPJ \$5, od Federacije starejših društev SN-PJ iz zapadne Penne \$10, od Louisa Glaserja \$5 in sam svo-jea. Federacija starejših društev SNPJ iz zapadne Penne. prispeva tudi listu v podporo \$15. Skupaj prejeto \$36.50.

Export, Pa. — Jennie Lavrich je poslala pozdravni oglos od Federacije Westmorlandskega okraja SNPJ znesek \$10.

Vem, da se boste čitatelji že naveličali čitati to dolgo poročilo, radi tega bom prenehal za danes in nadaljeval prihodnji teden, ker zdaj imam še več kot enkrat toliko za poročati. Rad bi se tu pa tam malo ustavil in kaj dodal, kar bi po mojem mišljenju spadalo zraven, pa kot sem že od začetka povedal, da bi ne šlo v eno izdajo, zato upam, da mi boste oprostili oni, kateri niste še omenjeni v tej izdaji.

Ob enem se pa najlepše zahvalim številnim organizacijam, naročnikom in sodelavcem, ker so se v tako velikem številu od-

zvali in poslali prispevke za čestitke v Jubilejno izdajo. Vse to bo priobčeno v povečani iz-daji Proletarca, kakor hitro bo vse urejeno.

Iz mnogih prejetih čestitk sem doznal, da je ta list mnogim res pri srcu in da je splošna želja, da se gre naprej po isti poti kot je šel preteklih 45 let. To se vse lahko zgodi, ako ga bo imel kdo urejati in podpirati.

Saj veste, da je to zelo dolga doba za vsakogar, posebno pa še za delovski list, ki je prišel med naš narod v novi domovini tudi z novimi idejami, z idejami, o katerih so mnogi mislili, da niso sprejemljive, ne izvedljive. To da čas je pokazal, da so potreb-ne in zelo koristne. Ne glede kako dolgo bo živel Proletarec v bodoče, ideologija, ki jo je za-govarjal in učil ta list vso dobo svojega obstanka, bo živela dok-ler bo na svetu delavstvo.

Zdaj bom nadaljeval od tam naprej, kjer sem zadnjič prene-hal. Toraj začnem s Pennsylvanijo, in tako bom šel do konca tega poročila, to je — kar smo prešli še v avgustu, kar smo prešli v tem mesecu, bom pa spet od kraja pričel.

Forest City, Pa. — Louis Gro-sel za čestitko \$1.

Greensboro, Pa. — John in Johana Pecjak sta poslala čes-titke in znesek \$3.

Hermine, Pa. — Martin Ura-na ml. je poslal čestitko za društvo št. 87 SNPJ znesek \$3.

Imperial, Pa. — Mary Polsak je poslala pozdravni oglos od društva št. 106 SNPJ — znesek \$10 in tri imena po \$1.50, sku-paj \$14.50. **John Tauchar** za čestitko \$2.

Johnstown, Pa. — Andrew Vidrich je poslal pozdravni oglos od društva "Delavec" št. 44 SNPJ — znesek \$5. Na seji ome-njenega društva je nabral 19 čestitk po \$1 in Frank Podboy, Park Hill, \$2. Skupaj prejeto \$26.

Johnstown, Pa. — Mary Vid-mar je poslala pozdravni oglos od društva št. 3 SNPJ znesek \$5.

Frank Cvetan je poslal naroč-nino za Slov. Delavski Dom, listu v podporo, ki sta prispevala Frank Meden, Loydel, Pa. \$1, in Frank Mikolich, Homer City, Pa. \$1; ter znesek za še prodane koledarje \$6. Vse drugo je bilo že prej priobčeno.

Latrobe, Pa. — John Resnik je poslal štiri čestitke in znesek \$6.

Library, Pa. — Nick Triller je poslal pozdravne oglase od društva št. 386 SNPJ \$10 in od Izobraževalnega in zabavnega doma \$5, skupaj \$15.

McKees Rocks, Pa. — Jacob Ambrozich je poslal dve čestitke in znesek \$3.

Moon Run, Pa. — Jerica Gur-jup je poslal čestitko od društva št. 88 SNPJ \$3.

Pitcair, Pa. — Matt Medved je poslal pozdravni oglos in znesek zanj \$5.

Pittsburgh, Pa. — Nick Povse je poslal za čestitko \$3.

Sharon, Pa. — Joseph Cvel-bar je poslal pozdravni oglos od društva št. 262 SNPJ \$5, dalje 12 imen po \$1 in enega \$1.50, skupaj \$18.50. Poslal je v drugi pošiljki naročnino za Franka Cimpermana, ki je tudi prispe-val za čestitko \$2. Zahvalim se mu tudi za priporočilo.

Slovan, Pa. — Frank Anzlo-var je obnovil naročnino, poslal listu v podporo \$1 in čestitko \$1.

Vestaburg, Pa. — Jacob Bal-oh je poslal čestitko in znesek \$5. V istem pismu je napisala njegova žena Mary nekaj vrstic, v katerih pravi, da je tam težko nabirati take prispevke, ko je večina tuj narod in je še do-la \$1.50, skupno \$6.50.

West Newton, Pa. — Frank Zorko je poslal čestitko od tam-kajšnega pevskega zbora, kot mi je sporočeno — Slovenian Be-nefit Singing Society, znesek \$1.50. John Kobe je poslal čestitko od društva št. 64 SNPJ znesek \$3.

Yukon, Pa. — Frank Medved je obnovil naročnino in pridelal za čestitko \$2, skupaj \$5.

Star City, W. Va. — Laurence Selak je poslal čestitko od društva št. 388 SNPJ, ki ima sedež v Purslove, W. Va. Znesek \$3. Oglos za Tonyja Powroznika \$3,

DAVKI — BILI KAKRŠNIKOLI — PLAČANI VSI IZ ŽEPOV NAVADNEGA LJUDSTVA

V Washingtonu, D. C., je zvezni kongres naložil prodajni da-vek celo na pogrebe! Prebivalstvo našega glavnega mesta namreč nima volilne pravice. Mestno upravo in občinske zakone mu dolo-čuje zvezni kongres. Ta prodajni davek na pogrebe je kajpada prizadejal najbolj navadne ljudi. Imovitni sloj v Washingtonu živi bodisi največ v predmestjih, visoko plačani državni uradniki, ofi-cirji, senatorji, kongresniki, člani kabineta itd. pa imajo svoj dom v drugih krajih. Sicer pa davki tem ljudem ne delajo sivih las.

Washington je lepo mesto, a ima tudi velike slumse in v njih na-tisoče prebivalcev, ki zaslužijo komaj toliko, da se z družinami prebijajo iz dneva v dan.

Predsednik Truman je kongresu predložil kmalu po užigu vojne v Koreji načrt za zvišanje dohodninskega davka. Prizadel bo kajpada najbolj navadne delavce, torej vse one, ki morajo po svoj vsak-danji kruh v tovarne, rudnike, trgovine, pisarne itd.

Ako greš v gledališče, ali na plesno veselico, moraš plačati davek ti sam direktno, kakor prodajni davek, ki ga imajo že skoro vse države dolgo časa. Največ so ga uvedle deloma že pred ali pa med drugo svetovno vojno.

Kadar plačaš stanarino, ali sobo v hotelu, ali kabino, ni davek v računu nikjer omenjen. Toda v računu, ki ga plačaš za stana-rino je skrit tudi davek, ki ga plačajo lastniki hiš, hotelov ali ka-bin in nato ga zaračunajo najemnikom. To je naravno. Če so mu davki zvišani, ako se mu podraže popravila in material, bo to vse zaračunal najemnikom z zvišanjem stanarine.

Tudi profiti spadajo med "skrite" davke. Ko so profitov lačni prekupci z živil, veliki trgovci in živilski trusti že par dni potem ko se je v Koreji užgalo, dvignili cene, so s tem naložili davek od-jemalcem in v opravičilo svoje neodpustljive požrešnosti so se izgovarjali, da so podražitev posledica vojne.

Sploh vsi dobički so davek bodisi na producente kot na odje-malce, oziroma na oboje.

Kongres je med minulo vojno naložil tudi razne posebne dav-ke. O njih ter o davkih sploh ima statistično poročilo magazin "Coronet", ki navaja le davke, ne pa kako krivično so razpodelje-ni — namreč tako, da resnično bole samo tisto ogromno maso ljudi, ki se preživlja z dnevnim zaslužkom.

So še mnogi drugi skriti davki, ki gredo v privatne žepke. Npr., veliki dnevnik in magazini so natrpani z oglasi. Donajša lastni-kom stotine milijonov dolarjev na leto. Kdo jih plačuje? Mar oglaševalci? Kaj še? Vselej, ko kupiš obleko, ali milo, ali meso, zobno kremo itd. itd., plačaš pri vsaki stvari, ki jo kupiš, tudi delež oglasa, ki ti kriči iz radia, miglja iz televizije, ali ti privabi pogled živih barv in kričave tehnike v revijah in dnevnikih.

Ako kupiš uro budilko, ki te stane \$6, je davek nanjo \$1.20. Na električni hladilnik, ki stane \$225, je \$75 davka. Ženska, ki si kupi ročno torbico za \$15, plača \$5 davka. In tako brez konca in kraja.

Davki vsekrižem v tem razmerju krivičnosti bodo ostali dok-ler bomo imeli sedanjí ekonomski red. In njegova krivica je v tem, da tisti ki opravljajo vsa dela, morajo direktno ali indirektno plačati tudi vse davke, bodisi državi in drugim oblastim kakor tudi profite korporacijam in posameznikom. In ta navadni človek plačuje še neki drug davek — davek krvi na bojišči.

In štiri imena z zneskom \$4.50. Skupaj za čestitke \$10.50. V isti pošiljki je poslal tudi članarino gori omenjenega društva Pro-svetni matici, znesek \$6.

Renton, Wash. — Pauline Fink je poslala čestitko od društva št. 377 SNPJ, znesek \$3.

Milwaukee, Wis. — Tukaj bo zdaj cela vrsta imen iz tega mesta:

Helen Ambrozich je poslala čestitko od društva "Vijolica" št. 747 SNPJ, znesek \$3, in za svojo \$2. **John Beranich** \$1. **Frank Perko** je poslal pozdravni oglos od društva "Sloga" št. 16 SNPJ, znesek \$5. Dva imena po \$1 in listu v podporo \$2, ki jih je prispeval John Speech, skupaj prejeto \$9. **Frank Primozich** je poslal šest čestitk z zneskom \$8.50, in pozdrav v Družinski koledar, rihodnjega letnika \$1.50. Ob enem je poslal tudi kratek dopis zaslužnih mož v naprednem gibanju za v ju-bilejno izdajo. **Vincent Pugelj** je naročil list svoji soprogi Kristini Pugelj v stari kraj, ker je ravno sedaj tam na obisku, ka-kor tudi svojemu bratu v star-em kraju Ignacu Puglju pri Kamniku. Ob enem je izročil za čestitko \$1 in listu v podporo \$1. **Frank Sedminek** je poslal za čestitko \$2. **Joseph Vidmar** je poslal za čestitko \$3 in listu v podporo \$2, skupaj \$5. **Joseph Yuvan** je obnovil naročnino in poslal za čestitko \$3, skupaj \$6.

West Allis, Wis. — Frank Chan-dek je poslal za čestitko \$1.50. **Milka Chrnclich** pa za koledar \$1.50.

Sheboygan, Wis. — Frank Stih je poslal naročnino Johna Benigerja, Martina Jelenca in svo-jo. Listu v podporo John Beniger \$2 in Martin Jelenc \$1, ter tri čestitke, znesek zanje \$3.50.

Kemmerer, Wyo. — John H. Krzisnik je prispeval listu v podporo \$1.

Do tukaj je ono poročilo, ki sem ga zadnjič pričel in ker je bilo preobširno, sem prenehal. Od tukaj naprej se pa na novo začne, a bom tudi kratek, druga-če se preveč zavleče.

Fontana, Calif. — John Rud-man je poslal pozdravni oglos od društva "Orange Blossom" št. 569 SNPJ znesek \$5 in sedem čestitk z zneskom \$7. Mrs. Bla-zich je prispevala listu v pod-poro \$1. Skupaj prejeto \$13.

Sporočila, da je bil med konven-cijo precej zaposlen kot delegat gori omenjenega društva. **Valen-tin Maisel** je obnovil naročnino, poslal štiri čestitke z zneskom \$5, skupaj \$8. Za čestitko od Josepha Topolaka je izročil Jos-ko Oven \$1.

Ely, Minn. — Jacob Kunstelj je poslal dve čestitke in znesek \$3.

Eveleth, Minn. — J. A. Am-brozich je obnovil naročnino in prispeval listu v podporo \$2, skupaj \$5. **Louis Lessar** je poslal pozdravni oglos od društva št. 69 SNPJ znesek \$5. In za pet prodanih koledarjev \$7.50, sku-paj \$12.50.

So. Dayton, N.Y. — John Maslo je poslal za čestitko \$2.

Brooklyn, N.Y. — B. Derganc je obnovil naročnino, poslal za čestitko \$1 in listu v podporo \$2, skupaj \$6.

Bridgeport, Ohio — John Vi-tez je poslal za čestitko \$3.

Cleveland, Ohio — Anton Jan-kovich je poslal dvanajst čestitk in znesek \$15.50. **Frank Sustar-sich** je poslal pozdravni oglos od društva št. 142 SNPJ \$5. In od istega društva listu v podporo \$5, skupaj \$10. **Frank Zorich** je poslal pozdravni oglos od društva "Slovenec" št. 1, S.D.Z., zne-sek \$15. Sedem čestitk z zneskom \$9. Zorich pa prispeva listu v podporo \$1. Skupaj prejeli \$25.

Chardon, Ohio — John Gor-janc je poslal za čestitko \$5.

Glencoe, Ohio — Albina Krav-anja je poslala tri čestitke in znesek \$3.

Salem, Ohio — Mary Der-motta je poslal pozdravni oglos od društva "Sloga" št. 476 SNPJ znesek \$3. **Frances Mihevc** je poslala vsoto za šest koledarjev.

Wadsworth, Ohio — Anton Pecnik je obnovil naročnino in dal za čestitko \$2, skupaj \$5.

Avella, Pa. — Frank Bregar je poslal za čestitko \$1.

Clarksville, Pa. — Frank Al-breht za čestitko \$1.

Harwick, Pa. — Mary F. Pras-nikar je obnovila naročnino, pos-lala za pozdravni oglos od o-društva za Ameriški-Slovenski dan znesek \$10. In za štiri prodane koledarje \$6. Skupaj \$19.

Hermine, Pa. — Anton Zornik je poslal naročnino, ki so jih ob-novili Joseph Anzichek, Detroit; Anton Rednak, Braddock; John Rozman, Coraopolis; in Frank Vidrich, Imperial, Pa. In sedem čestitk z zneskom \$9.50.

Midland, Pa. — Anton Russ se je nanovo naročil list, si na-bavil koledar in prispeval listu v podporo 50c. Skupaj \$5. Naro-čil se je od upravnika, na SNPJ slavnosti v Chicagu, katere se je udeležil in tako sva-se spo-znala in pogovorila.

Vestaburg, Pa. — Max Magay-na ml. je poslal pozdravni oglos od društva št. 288 SNPJ, ki ima sedež v Frederickstownu, zne-sek \$5.

Helper, Utah — Frank Kos-matin je poslal naročnino za Johna Razvoza, in Antona Ko-kala. Kokal je tudi prispeval lis-tu v podporo 50c, Frank Kosma-tin pa za čestitko \$2.

West Allis, Wis. — Anton Dem-sar se je udeležil SNPJ dneva v Chicagu, in je upravniku iz-ročil za pozdravni oglos \$5.

To bo vse za danes kar se tiče poročila, odkar je list zadnjič izšel. V poročilu sem omenil one, ki so imeli stike s tem uradom, ne glede s kako velikim zne-skom. Vsa imena bodo priobčena v jubilejni izdaji, ki izide kakor hitro bo vse urejeno. Marsikaj bi rad še dodal; marsikje bi se rad ustavil in malo pokramljal z našimi čitatelji, pa za danes imate že najbrž dovolj — ali celo preveč, toda tako je živ-ljenje, samo na sebi včasih pre-več in včasih pa zopet nič.

To poročilo je bilo pisano za-poredno tri tedne v treh oddel-kih. Kako se to čita vse v eni izdaji — mogoče ne tako gladko. Upam, da prihodnje izdaje ne bo treba tako dolgo čakati.

UAW se utrdila tudi v Int. Harvester

Unija avtnih delavcev se je pred par leti lotila unije delav-cev v tovarnah poljedelskih strojev, ki je prav tako spadala v CIO kakor UAW. Tada unija v teh tovarnah (večinoma so last korporacije International Har-vester) je bila pod vodstvom le-vičarjev, oziroma odbor CIO je trdil, da so komunisti in CIO jih ne mara. Zato je odredil, da naj se stara unija razpusti, njeni člani pa prestopijo v unijo avt-nih delavcev. Začel se je med njima boj in marsikaj delavec je prišel z dela ali pa s kakšne seje pred tovarno s podplutimi očmi ali pa s krvavim nosom.

Stara unija je bila nato iz CIO izobčena, a še predno je mogel odbor CIO izdati svoj ukrep, že se je združila z unijo električar-jev, ki je bila vsled svojega levi-čarskega ("komunističnega") vodstva tudi izključena. To je bila tedaj velika unija in štela je pred izobčenjem iz CIO že blizu pol milijona članov. Delavci v industriji poljedelskih strojev so se večinoma pridru-žili UAW, a CIO je ustanovil novo unijo tudi za izpodrinjenje levičarske unije električarjev in res ji je odvzel že veliko članov in v mnogih tovarnah od bossov ni več priznana. Taka je sedaj sloga v CIO, toda odbor CIO se je s svojo sedanjo taktiko zelo približal stari, konservativni AFL in bolj in bolj se množe vesti, da se med njima vrše po-gajanja — sedaj so še tajna — za združenje v eno organizacijo.

VELIKA NAPAKA

Napaka delavca je, da ga je treba v organizacijo siliti.

Socialistično gibanje hoče zgraditi raj na zemlji. A tudi pravico verovati v nebesa po smrti nikomur ne odreka.

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevajmo v PROLETARCE tiskovni sklad in priporočajmo to tudi drugim
- Oglašajte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročajte slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne
- Poskrbite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLEDAR tudi svojem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsakdo naj stori za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

An Electric Water Heater is... FLAMELESS

Put it anywhere...forget it

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

SOVJ. OVIRANJE PODONAVSKE PLOVBE DELA JUGOSLAVIJI VELIKO ŠKODE

Ruski vojni manevri na Donavi se vrše samo zato, da jugoslovanske ladje ne morejo skozi

Donava je za Volgo največja evropska reka. Preko 950 km teče po jugoslovanskem ozemlju: od jugoslovansko-madžarske meje na Mrtvaji do tromeje med Jugoslavijo, Romunijo in Bolgarijo pri izlivu Timoka v Donavo. Donava veže Jugoslavijo z državami ob njenem gorjenem toku, z Madžarsko, Češkoslovaško, Avstrijo in Nemčijo z onimi ob dolnjem toku: z Romunijo, Bolgarijo in Sovjetsko zvezo. Zaradi tega ima Jugoslavija ključne položaje celotnega prometa na Donavi iz zapadne v vzhodno Evropo in obratno.

Druga svetovna vojna je povzročila ogromno škodo jugoslovanskim pristaniščem na Donavi. Tudi veliko število ladij je bilo potopljenih, ali pa jih je odpeljal okupator, ko se je umikal. Uničene so bile tudi vse ladjedelnice na Donavi, veliki mostovi pri Beogradu in Novem Sadu so bili vrženi v zrak.

Toda po vojni je tudi obnova objektov na Donavi naglo napredovala, čeprav pogosto s prav skromnimi tehničnimi sredstvi. Že v letu 1948 je Jugoslavija zavzela ponovno prvo mesto v plovbi na Donavi z 18 potniškimi parniki, 91 vlačilci, 514 tovornimi ladjami s skupno tonazno 335.806 ton, kar predstavlja 22,49 odst. celokupne donavske tonaze obalnih držav.

Mednarodni promet po Donavi, in vzporedno s tem tudi po njenem jugoslovanskem delu je znatno padel po letu 1945. To je bila posledica vojne, uničenja plovilnih objektov in pristanišč. Od leta 1945 do 1948 je promet na Donavi vedno bolj rasel, po tem letu pa je skoraj popolnoma obstal. Obrežne države, članice Kominforma Madžarska in Češkoslovaška ter Romunija, Bolgarija in Sovjetska zveza so z blokiranjem Jugoslavije povzročile ogromno škodo mednarodni trgovini na tej reki, pa tudi same sebi, saj sta ti dve skupini držav izolirani z blokado Jugoslavije.

Sovjetska vlada je v svojih naporih storiti Jugoslaviji še več ekonomske škode začela letošnjega maja na gornji Donavi s svojo flotilo vojne manevre, vsled česar ji je Jugoslavija poslala protestno noto zaradi kršitve konvencije o režimu svobodne plovice po Donavi. Sovjetska vojna flota namreč vrši svoje manevre tako, da je onemogočen prost prehod trgovskim ladjam. Od kraja so se vršili ti manevri vsak torek, sredo, četrtek in petek od 7. zjutraj pa do poznega večera. Ves ta čas ladje na tem sektorju niso mogle pluti, zaradi tega je trpela donavska plovnost znatno škodo. Jugoslavija je bila o manevrih obveščena šele 16. maja in zato je jugoslovanska ladja "Krivošije" prišla v ognjeno linijo sovjetskih vojnihi ladij.

Avstrijski krajevni organi so po naredbi sovjetskih vojnihi oblasti objavili, da bodo ti manevri trajali "do nadaljnjega".

Sovjetske vojne oblasti kršijo s takim svojim postopanjem določbe konvencije o režimu plovice po Donavi od leta 1948, ki jamči svobodno plovnost po vsem plovnom toku Donave od Ulma do Črnege morja.

Delegacija FLRJ je tudi od donavske komisije zahtevala, da ta podvzame potrebne ukrepe, da sovjetska vlada preneha s temi motnjami.

Po osvoboditvi je Jugoslavija z velikimi deli in stroški usposobila ves svoj tok Donave za plovnost. S tem da je sprejela avgusta 1948 na mednarodni konferenci novo konvencijo o svo-

bodni plovbi na tej reki je pokazala, da želi, da se razvije Donava v prometno žilo, ki bo spajala vse obrežne in zainteresirane države na področju mirno-ljubnega gospodarskega tekomovanja.

Ko, zapusti madžarsko ozemlje, priteče Donava v Vojvodino, kjer se razcepi v mnogo rokavov. Počasi se spušta po plodnih poljih. Na njenih, v tem delu močvirnatih bregovih, poraslih z bičevjem, leže manjša naselja, od katerih je najvažnejše Beždan, kjer so začeli s kopanjem velikega prekopa Donava-Tisa-Donava, ki bo važen za promet in za namakanje ter odvajanje vode s tega predela Vojvodine in Apatin, kjer so na Donavi stalno razpete mreže znamenitih apatinskih ribčev.

Od Vukovara, važnega pristanišča in železniškega križišča, kjer z ladij na Donavi prenašajo tovore proti Jadranu, se Donava nekoliko zoži in teče dalje do Novega Sada, ki je danes živahno donavsko pristanišče in važna železniška postaja na progi Beograd-Budimpešta. Z velikim mostom je Novi Sad vezan s Petrovaradinom, trdnjavo iz XVIII. stol., kjer so se borili Turki in Avstrijci.

Od Novega Sada do Beograda spremlja tek Donave zelenje. Ob obali leže znamenita zgodovinska mesta Sremski Karlovci, Stražilovo, kjer se z ladje vidi spomenik velikega srbskega pesnika Branka Radičevića, Slankamen in končno Zemun z modernimi tovarniškimi dimniki.

Največje reško pristanišče v Jugoslaviji je Beograd. Ima dve pristanišči: na Savi in Donavi. Obe pristanišči sta bili med vojno popolnoma uničeni. Danes sta obnovljeni. Zvezani sta z železniškimi programi, ki se razpredajo od tam po vsej državi. Skozi beograjska pristanišča vozijo velike količine žitne iz Vojvodine, premoga iz Srbije, lesa iz Bosne in Slavonije, industrijskih proizvodov iz Hrvatske in Srbije. Kljub trenutnemu zastoju v mednarodnem prometu na Donavi sta ostali beograjski pristanišči živahni, prav zaradi notranjega živahnega prometa in trgovine.

Od Beograda dalje ostaja leva obala Donave ravna in tvori južno mejo Banata, najbogatejšega žitnega predela Jugoslavije. Iz ravnine se dvigajo le visoki stolpi silosov. Desna obala pa postaja vse bolj gričevnata. V tem predelu leži Vinča, staro naselje znano po arheoloških izkopanih, Ritopek, kjer so bile krvave borbe v drugi svetovni vojni, Grocka, rimska trdnjava in važna postaja za karavane na poti v Carigrad ter Smederevo, za Beogradom najvažnejše pristanišče, ki je ob enem središče vinorodnega okraja in nove kovinske industrije. V Smederevu in Golupcu, zadnjem kraju pred Džerdap klisuro, so ostanki nekdanjih močnih trdnjav, spomin na zadnje borbe srednjeveške Srbije pred njeno popolno okupacijo po Turkih.

Pri Golubcu se Donava naglo zoži od 2 km na 400 m in prehaja v znamenito ožino Džerdap, ki jo je Donava izvrtala v granit Karpatov. Tek Donave je tu zelo hiter in ima nevarne vrtince.

Džerdap klisura je najlepši del Donave in eden najlepših predelov Evrope. Planinska obala je čisto 700 do 800 metrov visoka in je skoro nagnjena nad reko. Zaradi velike brzine vode, mnogih podvodnih sten in ožine, ki dosega na nekaterih mestih komaj 130 m, se plovnost po Do-

navi vrši na nekaterih mestih po pomožnih prekopih s pomočjo posebnih ladij in komplikiranih signalizacij. Posebno v Šipskem kanalu, dolgem 2000 m imenovanem Železna vrata je prehod posebno težak. Da bi bila plovnost olajšana, je bila na obali zgrajena železniška proga, da lokomotive pomagajo ladjam, ko plovejo proti toku Donave.

Vode Džerdapa, plave in izredno globoke — na nekaterih mestih 80 m — so bogate z najraznovrstnejšimi ribami.

Čeprav so jugoslovanske sosesede blokirale jugoslovanske del Donave in zavrlje mednarodni promet, je na Donavi vendar le živahno. Jugoslavija izkorišča vse možnosti, ki jih nudi reka za prevoz blaga in potnikov, tako na njenem toku, kakor tudi na plovnih tekih Drave, Tise, Save in Morave, največjih pritokov Donave, ki se vanjo izlivajo na jugoslovanskem ozemlju.

(Po "Naprijedu")

Se je med našimi rojaki res veliko volje za delo

Dasi so jamranja na vseh koncih in krajih o pojemanju volje naših rojakov npr. za delo na dramskem in glasbenem polju, pa tudi na delavskem-političnem, in na prosvetnem polju v splošnem upravičene, vendar vidimo, da je med nami še mnogo ljudi, ki nadaljujejo svoje naloge z največjo živahnostjo.

Imamo še nekaj zelo dobrih pevskih zborov, a v dramatikah po ameriški Slovenci zelo popustili. Vzrok je, ker tu rojena slovenska generacija, posebno mlajša, ne zna zadosti ali pa morda še prav nič slovenski. So izjeme in s tem izjemnimi moči je slovenskim naselbinam tu in tam še mogoče spraviti kako dobro igro posrečeno na oder.

Napredovali pa so naši rojaki v poslednjih par letih največ v gradnji novih in v predelavanju starih slovenskih domov.

V Clevelandu je izletniški vrt, ki mu pravijo po domače "farma SNPJ", zelo moderniziran in res za naše rojake v metropoli jako privlačen kraj.

Slovenska naselbina v Milwaukee-West Allisu, ki se je mnogo let bavila z idejo zgraditve modernega slovenskega doma in podvzela v ta namen par večjih akcij, je končno dosegla toliko, da si je nabavila le izletniški vrt, s paviljonom ter drugimi potrebnimi strehami; imenujejo ga "Arcadia Park". Ko bo vse urejeno, bo to res lep senčni in sončni košček sveta.

Sicer je ob vprašanju, ali naj se naselbina osredotoči rajše za delo v Arcadiji parku, ali pa si kje v sredi naselbine, na dobrem prometnem kraju postavi dvorano, ki bo prikladna tudi za privziranje dramskih iger in prirejanje koncertov, prišlo do nesoglasij, a sedaj imajo poleg parka tudi družabno središče v West Allisu, v katerem je dvorana in drugi potrebni prostori.

Največji uspeh pa so dosegli Slovenci v Detroitu z zgraditvijo modernega doma, v katerem se je vršila dne 21. avgusta to leto XIV. redna konvencija SNPJ.

Številu slovenskih domov v Clevelandu in okolici se je pridružili novi moderen slovenski dom v Euclidu namesto starega.

Tudi napredni jolietški rojaki so se postavili, med njimi predvsem člani SNPJ. Kupili so si vrt in hišo v njemu, ki je njihovo družabno središče.

Vsi ti domovi in družabni centri so poskrbeli da imajo moderne točilnice in kuhinje. Kajti točilnice ali bari so jim temeljni viri dohodkov. A ob enem omogočajo več dela tudi na drugih poljih, ker se v njih so boljše obiskane kakor so bile prej v kakih malih starinskih dvorinah nad gostilnami, ali tik gostilne, dalje so vsi ti prostori prikladni za shode, za koncerte in igre.

Torej vzlic vsemu jamranju med nami, nekaj pa se je le naredilo!

Vsa imena posameznikov, društev, trgovin itd., ki so plačali za pozdravne oglaške k 45-letnici Proletarca, bodo objavljena v jubilejni številki, ki izide koncem 27. septembra.

KOMINFORM POVZROČA JUGOSLAVIJI TUDI V DIPLOMACIJI VELIKO TEŽAV

Po raznih virih iz jugoslovanskega tiska

Cehi so bili izmed vseh slovanskih narodov posebno pred prvo svetovno vojno največji prijatelji Slovencev. To razmerje se je nekoliko spremenilo v času po prvi svetovni vojni, ko so nad slovanskim narodom diktatorsko zavladali klerikalci z dr. Antonom Korošcem na čelu. Toda med slovanskimi liberalci in češkim narodom je staro prijateljstvo trajalo dalje.

Tudi do Hrvatov in Srbov so Čehi gojili velike simpatije in se družili z njimi na sokolskih slavnostih, zborih književnikov, pa tudi na konferencah za gojitev umnega kmetijstva in narodnega gospodarstva. Čehi so namreč bili slovansko najbolj zaveden narod.

Sedaj je Jugoslovan v Pragi, ako je "titovec", obsovačen, podpira pa češka vlada tiste Jugoslovane v Pragi in drugje na Češkem, ki so zvesti kominformu in s tem sovražniki Tita.

V Pragi si ne upa noben Čeh ali Slovak govoriti s kakim članom jugoslovanske ambasade. Na javnih prostorih jih zagrizenci kominforma žalijo s psovskami, z zavijanjem obraza, z obračanjem hrbta in kakor že morejo. Gottwaldova češka komunistična vlada je bila od kraja Titu jako prijateljska. Toda čim se je Tito vladil v Kremu zameril in je izšla proti njemu znana senzacionalna izjava kominforma, so komunistične vlade v Pragi, Budimpešti, Bukarešti, v Sofiji in v Tirani obrnile plašč po vetru in od tedaj oglašajo Tita za izdajalca, za fašista, za "gizdalina" in kakor drugače še ga morejo črniti.

Vse so na ukaz od zgoraj (iz Kremu) pod masko kominforma prekinile trgovske in politične pogodbe z Jugoslavijo, da jo gospodarsko in diplomatično popolnoma izolirajo pred svetom. Res je nekaj časa izgledalo za Titov režim in njegov petletni ekonomski plan jako slabo. Krog in krog Jugoslavije niti ene prijateljske države več!

Jugoslavija je v glavnih mestih kominforminih držav znižala svoje diplomatske in trgovske štabe do kosti. Kaj bi sploh počeli v takih glavnih mestih, kjer se jih morajo ljudje ogibati kakor da so gobavci!

Jugoslavija pošilja protestne note, zdaj v Moskvo, zdaj v Prago, v Tirano itd.

Clovek se vpraša: Kako da si majkenca Albanija upa toliko izzivati in provocirati Jugoslavijo ter postopati z njenimi diplomatskimi uradniki kakor da so psi! Saj bi jo Jugoslavija z lahkoto okupirala! Čemu prenaša vse te žalitve?

Zato, ker ima Albanija s Sovjetsko Unijo, Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo takozvano obrambno zvezo. Čim bi Jugoslavija napravila na provokacije Albanije kakor vojni korak, bi ji prišla Rusija na pomoč preko Romunije, Madžarske in Bolgarije in v Beogradu to vedo in čutijo nevarnost.

Baš v tem poletju imajo bolgarski, madžarski in romunski polki ob Jugoslaviji velike vojne manevre. Vse vasi ob meji so bile vsled tega izpraznjene. Kominform torej ne vodi proti Titovi vladi samo "mrzlo" temveč še posebno takozvano "živčno" vojno.

Toda Jugoslavija noče kloniti Kremu in se brani po svoje, npr. proti provokacijam Albanije, kar je razvidno iz sledeče notice, ki je bila objavljeno nedavno v jugoslovanskem tisku:

Albanska diplomacija je na svojo noto, ki jo je pretele dni poslala jugoslovanski vladi, prejela sedaj zaslužen odgovor jugoslovanske vlade. V jugoslovanski noti je opisano, kako je albanska vlada preko svojih organov v polovici l. 1948 začela izvajati najhujšo diskriminacijo in teror proti članom jugoslovanskega poslaništva v Tirani. Vse te barbarske mere albanske vlade so v popolnem nasprotju z vsemi mednarodnimi običaji, ki doslej v zgodovini odnosov med civiliziranimi deželami niso bili poznani. Cilj takega postopanja albanske vlade je poslabšati obstoječe slabe odnose ter popolnoma onemogočiti delo jugoslovanskega poslaništva v Albaniji.

Pismene in ustne intervencije jugoslovanske vlade niso za-

legle. Albanska vlada je nasprotno v poslednjih dneh podvzela še bolj drastične ukrepe proti jugoslovanskemu diplomatskemu zboru v Albaniji in praktično onemogočila gibanje posameznih članov poslaništva izven središča Tirane.

Ko sedaj jugoslovanska vlada ostro protestira proti takemu surovemu in barbarskemu postopanju albanske vlade, opozarja albansko vlado, da bo samo ona nosila posledice, ki lahko iz tega nastanejo.

Kam z madžarsko krono sv. Štefana?

Madžarska vlada je že mesece tega obtožila ameriškega državljanja Roberta A. Vogelera splošno v prid tujih sil. Vogelera je bil na Madžarskem dolgo časa kot zastopnik neke velike ameriške firme. Lanskega novembra je bil aretiran in sodišče ga je obsodilo na 15 let zapor.

Njegova žena, s kompanijo vred, za katero je delal, so storiili vse v svoji moči, da bi se Vogelera izpustilo iz zapor. In res se je ameriška vlada potrudila, da reši tega svojega državljanja iz madžarske ječe. Tako je nekega dne prišla vest, da bo Vogelera kmalu prost in smel iti nazaj v Ameriko, oziroma najprvo na Dunaj.

Kako so napravili to kupčijo. "Iz zanesljivega vira se je izvedelo," pripoveduje ameriška časniška agencija AP, "da je bil med ameriško in madžarsko vlado napravljen deal."

Določal je, da nam madžarska vlada izroči svojega jetnika Vogelera, mi pa nji krono sv. Štefana, ki je simbol starega madžarskega dvora, madžarske aristokracije (magnatov) in madžarskih rojalistov sploh.

To krono so v svoji invaziji na Ogrsko zaplenili naciji in jo skрили v Nemčiji. Po porazu nacizma so jo v svojem delu okupirane Nemčije našli skrito v nekem gradu ameriški vojaki, in sedaj je ta slovit, okrog tiščol let stara krona pod ameriškim varstvom. Za Madžare ima zgodovinski pomen. Kralj Štefan je bil rojen leta 975 in umrl l. 1038. To krono mu je podaril papež Silvester za njegove velike zasluge, ki si jih je iztekel na Ogrskem za katoliško cerkev, kajti takratne drugoverne Madžare je pripeljal v naročje rimske cerkve.

Po Štefanovi smrti ga je papež proglasil za svetnika.

Krono sv. Štefana sedaj niso skrivali prvic temveč že parkrat prej. Pri enem takem spravljaju krone na varno pred sovražniki se ji je vsled pretesnega zaboja nagnil križec vrh krone in taka je ostala ves čas potem skozi vseh tisoč let.

Ko je sedanji papež Pij XII. izvedel o tem "dealu" med Budimpešto in Washingtonu, je ameriški vladi sporočil, da ga to neizmerno boli, in prosil naš državni departament, da naj te znamenite, simbolične krone ogrskih kraljev nikar ne izroči madžarskim komunistom.

Vsled te papeževe intervencije je American Robert A. Vogelera baje še vedno v madžarski ječi. In krona sv. Štefana pa pod ameriškim varstvom v Nemčiji.

Vse stranke v Italiji in uprava STOja proti težnjam Slovencev

Nikjer še ni znamenj, da pride med italijansko vlado in Jugoslavijo v doglednem času saj do zaslonu prijateljskih odnosov. Italijanska klerikalna vlada se zaveda, da ima Zed. države na svoji strani in zaradi njih tudi Anglijo. Zato se tudi toliko zavlačuje z rešitvijo tržaškega vprašanja. Točke v mirovni pogodbi z Italijo z ozirom na Trst so v Washingtonu in v Londonu pozabili.

Tudi komunistična stranka v Italiji je od kominformine izjave sem sovražna Titovi Jugoslaviji. Njeni agenti ščujejo med Slovenci na Primorskem, v Slo-

veniji, v Dalmaciji in kjer še morejo, proti Titu, da bi ubili med ljudstvom zaupanje v njegov režim.

Vrh tega pa Italija zatira pravice tistih Slovencev, ki so ostali v njenih mejah in skupno z zavezniki jim krati pravice tudi na Svobodnem tržaškem ozemlju.

Na zasedanju odbora za zunanje zadeve Ljudske skupščine FLRJ je poslanec France Bevk izjavil, da se v Italiji ne spoštuje narodnostne pravice 80.000 Slovencev, ki so na podlagi mirovne pogodbe prišli pod Italijo. V Beneški Sloveniji, ki šteje 60.000 prebivalcev, ni niti ene slovenske šole. Tudi Slovenci v Kanalski dolini nimajo niti ene slovenske šole. Slovenci se pri uradnih poslih ne smejo posluževati svojega jezika, čeprav jim to dovoljuje mirovna pogodba in italijanska ustava. Navedel je teroristične akcije proti Slovencev v Italiji in zaključil: "Postopanje italijanskih oblasti bi moralo prepričati ves kulturni svet, da ne bi smel niti en slovenski človek ponovno pripasti pod Italijo."

Zastopnik Slovencev Regent pa je v svojem govoru označil zadnjo noto glede Trsta kot novo gesto, naperjeno proti Jugoslaviji. Izjavil je, da smatra, da mora jugoslovanska vlada ostati pri svoji prvi izjavi, da Jugoslavija ne bo odstopila drugim državam nobenega drugega dela svojega ozemlja. Zahteva za združenje obeh con — je dejal Regent — nasprotuje interesom našega ljudstva in socializma, ker ima namen odvzeti ljudstvu v jugoslovanski coni politično oblast in ga predati na milost in nemilost italijanskemu imperializmu.

Edvard Kardelj govoril

Minister za zunanje zadeve FLRJ Kardelj je pred komisijo za zunanje zadeve odgovoril na interpelacijo Vide Tomšičeve o tržaškem vprašanju.

V svojem odgovoru je dejal, da je mirovna pogodba z Italijo prizadela FLRJ velike žrtve. Nekateri osebe v Italiji to rade pozabijo in se od tega oddaljujejo z visokimi frazami. Dejal je, da o tem noče govoriti, "ker želi imeti pred očmi bodočnost, ne pa preteklost".

Kljub temu, da pomenita izvajanje mirovne pogodbe, kakor sporazum z Italijo za Jugoslavijo odprave precejšnjega dela svojega narodnostnega ozemlja, smo mnenja, da je lahko v sedanjem položaju samo sporazum na podlagi enakopravnih pogojev lahko sprejemljiv s strani vlade FLRJ. Takšen sporazum je predpostaviti mirovni pogodbi, ker bi ta predstavljal znaten doprinos za okrepitev miru in sodelovanja med Italijo in FLRJ. Samo kakemu vojnemu hujškau bi bilo prav preprečevati razvoj takšnega sodelovanja.

Kardelj je dodal, da način, na kakršnem je bilo postavljeno vprašanje v Italiji ni olajšal zbliznanj za rešitev vprašanja. Italijanske uradne zahteve ne predstavljajo sprejemljive podlage za sporazum. To kar danes postavlja Italija je FLRJ odklonila že za časa pariške konference in je pristala rajši na STO, kot na manjše zlo. "Malo je realistično in — da se mlo izrazim — neplodno, računati, da bi jugoslovanska vlada mogla sprejeti tisto, česar ni mogla leta 1946."

Kardelj je zavrnil italijansko

zahtevo po priključitvi celotnega STO-ja Italiji kot enostranskim rešitev v korist Italije.

"Upoštevajoč takšno stanje stvari — je nadaljeval Kardelj — se je vlada FLRJ prepričala, da bi bilo nesmiselno začeti dolge in neplodne polemike o vprašanju, polemike, ki v nobenem primeru ne morejo olajšati rešitve. Očitno moramo zato smatrati, da danes še ne obstajajo pogoji za direktno rešitev tega vprašanja. Vsekakor pa to ne pomeni — kot je nedavno poudaril maršal Tito —, da mora to dejstvo, ki je prav gotovo obžalovanja vredno, predstavljati zapreko za nadaljnji in pozitivni razvoj odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Nasprotno, lahko upamo, da bosta ugoden razvoj takšnih odnosov in mirno sodelovanje med obema državama končno doprinesla k lažji rešitvi vprašanja STO-ja."

Dodal je, da se kljub vsemu politična linija FLRJ do Italije ni spremenila. Potrebno je prijateljstvo med obema narodoma. Uspeh je odvisen od tega, v kolikor bodo v Italiji v stanju premostiti tisto, kar je stara osvobodilna Italija proglasila za svojo posest nad narodnostno jugoslovanskim ozemljem. "Z drugimi besedami, rezultat je odvisen od mere, v kateri bodo odgovorni ljudje italijanske politike v stanju izpremeniti staro politiko imperialističnih sanj, ki je doživela poraz v drugi svetovni vojni, s stvarno politiko, ki temelji na mirnem sodelovanju in medsebojnem spoštovanju narodov na obeh straneh jadranske obale."

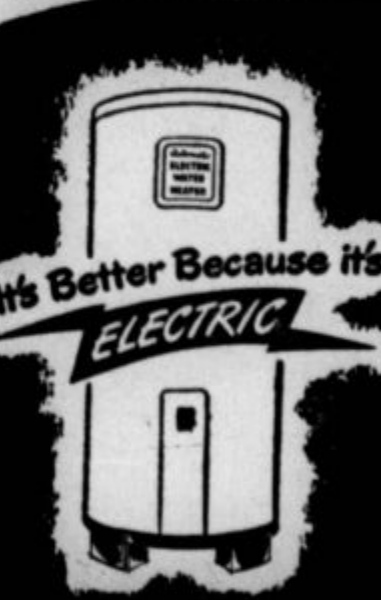
Spet en "old timer" preminul

Witt, III. — Tu je umrl Jakob Bregant, star 72 let, doma iz Velen na Stajerskem. Bil je član društva št. 151 SNPJ in unijske Progressive Miners. Pred leti je bil v društvu jako aktiven in več let zapisnikar in tajnik. Živel je tukaj nad trideset let. Zapusča soprogo, tri sinove, dve hčeri in sestro. Blag mu spomin.

— Lutka Podbregar

An Electric
Water Heater
is...

AGELESS

Put it anywhere
...forget it
COMMONWEALTH
EDISON COMPANY

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska
knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWNDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost.
Ako vam lahko postrežejo enako
dobro kakor drugje, zaslužijo, da
jih patronizirate! Povejte jim,
da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

Martin Judnich:

IZ MOJIH SPOMINOV

K petinštirideset letnici "Proletarca" hočem nekoliko opisati stvari iz moje in Proletarčeve zgodovine, če se sme to kar bom napisal imenovati zgodovina.

Pri vstopu v Združene države, na Ellis Islandu, me je Saksarjev zastopnik obiskal vsaki dan. Jaz sem namreč potoval skozi Saksarjevo firmo. Pri vsakem obisku je prinesel s seboj njihov list, "Glas Naroda". Jaz sem mu bil hvaležen, rad sem čital. Saksar je skrbel za svoje potnike. Vsakokrat je vprašal če mi morešcem postreči. Načrtoval me je tudi, naj se naročim na "Glas naroda". Jaz pa sem mu odgovoril, da sem naročnik soc. "Zarje" in da jo bom dobival sem in tudi držal. "O, saj ne boste, ne!" Izgovoril je to tako, kakor, da me pomiluje. Ko je drugi dan zopet prišel, mi je dal list, in mi povedal, da je moj brat že več let naročnik Glasa naroda. Od tedaj me ni več nadlegoval. To je bilo prav tisti teden med Božičem in Novim letom 1913.

Slabo, jako slabo sem trefil. L. 1914 je bila mala depresija, poleg tega pa še zimski čas. Tri mesece nisem nič delal. Brat je bil pleskar. Šli so na štrajk in tedaj je on dobil delo zame in tudi on je šel z mano dokler se štrajk ne konča. Delala sva na nadulnični železnici Chicago loop. Plača je bila \$2.50 za osem urno delo. Delali smo samo ponoči, ker ni bilo prometa. Preminjali smo podložne prage, polagali nove tračnice in pritrdili stare, ako je bilo potrebno.

Moj brat je trdil, da je to dobro plača. Delo ni bilo pretežno in tudi ne grdo. Mnogokrat smo delali po tri-štiri ure, pa je začelo deževati, plačo pa smo prejeli za 8 ur.

Jaz sem imel lahko opravilo. Prinašal in odnašal sem orodje od enega delavca do drugega. Delal sem samo kar mi je brat povedal. Bratu pa je predelal narčni opraviło zame. Seveda mu je prejel povedal, da sem se le prišel iz Evrope in da ne razumem angleško. Kakšnih petdeset nas je bilo. Boss je bil Irec, vedno z velikim čikom v ustih. Delavci so bili večinoma Italijani in nekaj Poljaki.

Po končanem štrajku je šel moj brat na svoje staro delo. Ostal sem sam. Opravljal sem delo po starem, kakor prej. Nekeč mi boss pripoveduje kaj mi naj prinesem iz voza, suje z rokami predse, glasno kriči, češ, da bom jaz zastopil, pri tem pa prska tobakovo slino vame. Jaz se odmikam in mu kimam, da vem kaj hoče, toda on še bolj kriči in še bolj prska. Pri umikanju bi bil skoro stopil na tračnico za pogon, ki je nabita z elektriko. Kakor bi odrezal, je prenehal vpiti. Izplunil je silno daleč na tračnico, da se je razletela v drobce. Cik v ustih je vrget z jezikom z leve na desno stran. Zdal ni več vpil, govoril je bolj sam sebi, češ, kaj bi se jaz s teboj marital, ko je dovolj drugih in ki zastopajo angleško. Ko je napisal listek, mi ga je izročil rekoč: "go home!" Z listkom sem šel drugi dan v urad in bil izplačan.

Naročnina na soc. "Zarjo" mi je potekla denarja pa ni, da bi jo obnovil. Zdaj sem se spomnil na besede Saksarjevega zastopnika: "O, saj ne boste ne!"

Z bratom in sestro, smo živeli daleč na severni strani Chicaga. Slovenci pa so bili večinoma na južni strani, na Blue Island, 18 St., 22nd St., Ashland Ave., Racine Ave. in tam okoli. Prosil sem brata, naj me seznani s Slovenci. Neko nedeljo me odpelje na Ashland blizu 22. ceste. Tu so živeli neki belokranjci. J. Težaka sem poznal, drugih pa ne. V isti hiši je stanoval tajnik lokalnega društva S.S.P.Z. Predstavili so mi ga za Skubica, tako se mi zdi. Prinesli so v kositeri posodi pivo in vsi so pili iz te posode in si jo podajali iz rok v roke. Ko je prišla do mene sem prav lepo zahvalil, rekoč, da mi ameriško pivo nič kaj dobro ne de. Lagal sem, ker se mi je gabilo piti iz iste posode, kjer so drugi prej brke namakali. Pregovorili so me, da sem pristopil v njihovo društvo in naročil "Glas Svobode". Povedali so mi, da je lastnik tega lista Martin Konda in da je tudi on Belokranjec. To se mi je še po-

seboj dopadajo. Cela Bela krajina ni zmožna tega, kar tu en sam premore. Ta je pa kampa! Tukaj so me tudi poučili, da moramo mi Belokranjci skupaj držati. Glas Svobode je udrihal po farjih prav po frajtarsko. To se mi je dopadlo. Duhovščino mrzim že iz otroških let, ker so mi verske dogme zabijali z batino v glavo. Spoznal sem, da je vera le za špekulacijo nekaterim o nečem česar sploh nikjer ni. Da je versko bigotstvo samo nepotrebna navlača v možganih, kjer jemlje prostor za kaj boljšega, človeku koristnega.

Nekega zimskega dne sem se znašel v Minnesoti. Na Evelethu je bilo veliko Belokranjcev. Dopisoval sem si z nekaterimi, ki smo skupaj v šolo hodili in M. Panian mi je obljubil, da bom pri njemu čevlje popravil, kar tudi sem. Panian se je veliko ukvarjal poleg čevljarstva tudi z raznimi iznajdbami. Izdelal je obleko, ali bolje nekaj "union suit", v katerem se je voda pretakala. On je trdil, da lahko v tej obleki ostane več ur v plamenu in dimu. Dobil je patent na to iznajdbo. Povabili so ga v Cincinnati, O., ne vem kdo, vem pa, da je šel tja demonstrirati s to obleko. Dejal je, da so mu za ta patent panjvali več tisoč dolarjev. Toda on je hotel imeti \$10,000 takoj izplačano in royalty. Stroškov in dela je imel s tem veliko, a prejel ni niti centa.

Delal je tudi nekakšni stroj, ki bi drugo stroje gonil, brez pare ali elektrike. Na papirju je imel narisano in nam razkladal po cele ure kako bo to šlo, kadar bo enkrat izgotovljeno in izpolnjeno. Cesar ni na papir narisal—bodisi da je pozabil ali pa mu je trenutno v glavo padlo—nam je s prstom po zraku risal. Gonile bi ta stroj kroglice, enake teže in enake velikosti. Morale bi biti precizno izdelane in prav tako grabenčice, po katerem bi se kroglice pretakale v večnem kolobarju in druga druga ne došle. Ko bo to dobilo popoln pogon, bo šlo včasih in večno, brez prestanka. Ugovora ni trpel, samo kimati smo smeli. Saj je bil vendar on naš boss.

Brezposelnost je prišla iz Chicaga za menoj. Vsak teden smo imeli manj dela. Majnariji so začeli delati po tri dni v tednu, nekateri nič. Prišlo je, da Panian še sam ni imel kaj delati. Poprej smo delali trije in se pol delali nismo mogli sproti. Bil sem zopet brez dela. Bil sem v pevskem zboru in v igri "Ne kliči vraga" sem imel vodilno vlogo. Panian in John Agnič sta režirala. Svojo vlogo sem se naučil popolnoma na pamet in hišmike tudi prilično. Jaz sem hotel oditi, kakor so mi nekateri svetovali, na staro Mesabo, da bi tam odprl delavnico za čevlje popravljati. Tedaj me je župan, ki je bil Slovenec, pregovoril naj ostanem, da bo koncert in igra izvršena. Za toliko časa sem dobil na Evelethu mestno delo. Poleg tega sem pridno agitiral za "Glas Svobode", katerega sem bil tudi zastopnik. O Proletarcu in o SNPJ nisem vedel, la obstojata.

Hočem poskusiti srečo na stari Mesabi. Naselbina majhna, pa je to raztreseno. Manjkalo mi je še \$20, da sem si nabavil najpotrebnejše stroje. Moja "borling basovka" mi jih je skoraj šillila. "Le vzemi, boš že poravnal." Dobra, pobožna žena. Jala mi je svoj blagoslov in žela, da bi obogatel. Tiste čase je bilo \$20 več kot danes \$50. Tudi jih je bilo težko skupaj praviti. Vedno sem mislil, kakor hitro jih skupaj spravim, na ji bom poslal. Najel sem bajto v velikim oknom in s steklom na ratih na glavni ulici. Hiša je mela tri sobe in veliko podstrešje. Pozimi je bilo salamensko nraz. Lesena bajta je kar pokala od mraza, kakor bi z revolverem streljal. Zdal ko sem imel sed pripravljeno, lepo poriban od, okna umita, pajčevino in tene lepo obrisane, in dva stara tola, če bi morebit kakšen "kostimer" želel sedeti, da ne bo ekel, da se sesti nima kam. Vse, kakor po predpisih biznesmana. Pod je bil sicer precej obrabljen in na enem mestu je izgledalo, da podgane gnezdiijo. Odrptino sem zadel s staro opeko. Na podstrešju sem našel staro preprogo, jo očistil in pre-

grnil tisto zaflikano luknjo. Sedem čez cesto me pride pogledat. Bil je gostilničar John Skul, Ribičan. On mi je prvi prinesel pet parov v popravek. Potem pa cel teden nihče nič. Pa je spet kdo odkod kapnil, pa zopet po ves teden nič. Skul me tolaži, češ, to je začetek. "Ko ljudje izvedo zate, boš imel dovolj dela. Ko ne boš imel kaj delati, pridi k meni, boš moje goste zabaval. Kolikorkoli boš pil, te ne bo stalo nič. Igral boš romi, to je na karte za pijačo. Ako boš izgubil, bom jaz trital. Jaz ne utegnem igrati kárt, ker moram gostom streči. In tiste dneve boš opoldne in zvečer pri meni jedel, da veš!"

Večkrat je poslal otroka pome. In ko so prišli gozdarji (lumberjacks), sem bil kar po ves teden pri njemu.

Na stanovanje sem vzel tri črnogore. Rekli so, da si bodo sami kuhali, ali pa če jim hočem jaz. Jaz sem si mislil, zdaj imam priliko, da tu nekaj zaslužim, bo že šlo. Stari, ki je bil velik ko gora in brke velike ko ogrski vol rogove, mi je rekel: "Martine duša draga, ti si samo kuvarji i peci, mi čemo pošteno platiti ob mjesecu." Točno sem si zaznamoval dneve. Prav tako sem držal točne izdatke za grocerijo. Vse sem imel črno na belem. Vsa potrdila o plačani groceriji sem skrbno hranil, točno po datumu. Grocerist mi ni dal nič na puf. Meseč plačila je bil pri kraju. Odsli so krado-ma. Nikdar več jih nisem videl. Vsak svoje cuenje je odnesel, da jaz nisem niti opazil kdaj. Dan pred odhodom so mi povedali veselo novico, da so dobili "rad-nijo" v odprti majni in meni, da bodo dali vsak en "pečak" za nameček, ker sem jim tako dobro stregel. Spet sem bil za eno skušnjo bogatejši.

John Skul me je nagovarjal, da bi ustanovili društvo. K njemu so zahajali Slovenci in Hrvati in tako smo se nekega dne sestali in ustanovili društvo. Nismo se mogli zediniti h kateri jednoti bi pristopili. Hrvati so hoteli, da bi šli k Hrvatski Bratski Zjednitici, jaz sem bil za SSPZ, Skul pa za SNPJ. Skul je bil član SNPJ že več let. Društvo, h kateremu je spadal, je bilo v drugem mestu. Imel je pri roki pravila SNPJ in nam čital iz njih ugodnosti za članstvo. Prinesel je tudi "Glasilo", po katerem sem jaz prvi hlastnil. Zednili smo se za SNPJ. Izvolili smo odbor: Skula za predsednika, jaz sem bil zapisnikar in tajnik, Plut blagajnik, dva Zumberčana v nadzorni odbor. Na pregled smo šli h kompanijskemu zdravniku. Pravila smo morali dati v pregled nadzorniku (superintendentu rudniške družbe), da jih prouči, če je kaj revolucionarnega v njih. Po mojem odhodu je to društvo kmalu prenehalo. V "Glasilu" SNPJ sem videl oglas Proletarca. Naročil sem si ga. Zdal sem bil naročnik treh slovenskih listov. Pravzaprav samo dveh, t. j. Glasa Svobode in "Proletarca". Glasilo pa sem plačeval z assessmentom.

Dve leti sem bil že v Ameriki, pa sem šele v tej zakotni naselbini izvedel za Proletarca in SNPJ.

Vojna

Vojna v starem kraju se nadaljuje s čimdalje večjo furijo. Sestra mi je pisala, da je njen mož v ujetništvu v Rusiji. Ruski ujetniki pa, da ji pomagajo delati na polju. Tudi mati je umrla v strašnih bolečinah, na raku v želodcu. Mene pa orožniki iščejo in da moram takoj priti domov, če ne pridem, da me bodo obesili. To je bilo leta 1915. Neke zimske noči sem sanjal, da mati umira. Dajala mi je nauke, kakor vedno, kadar smo se razhajali. Videla se mi je jako potrt in žalostna. Videl sem še odpirati usta, toda glasu ni bilo več od nje. Naenkrat jo zopet vidim ležati na parah. V snu sem jo klical, da sem slišal samega sebe in se prebudil. Nepopisna tuga in žalost me je obkalela. Tako samega in zapuščenega sem se čutil, kakor bi bil kje na neskončnih prerijah, v snežnem meteuju, vse naokrog mene pa volkovi tulijo. Zunaj je bila neprodorna črna noč. Snežilo je in veter je tako čudno zavijal in piskal, da sem mislil,

da bo zdajpazdaj bajto odnesel. Daleč, daleč od nekod se je slišalo pisk lokomotive. Samo ameriške lokomotive dajejo takšen glas od sebe. Kakor bi klicale na pomoč pred vsem hudim. Proč! Proč od tod. Si sem že te zime in tega rdečega blata, pijancev in kurbirjev. Zaslužka pa nobenega.

Prvi dopis v Proletarca

Moj prvi dopis v Proletarca je bil iz Mesabe. Opisal sem resničen dogodek o kaplanu in o mojem bratu. To je bilo daleč nazaj, v otroški šolski dobi v Metliki. Konflikt med bratom in kaplanom je povzročil, da smo bili jaz in moje sestre šikpirani v šoli. Celo iz prižnice se je ta kaplan iznesel nad vso našo družino. Krivda je bila kaplanova, ker ni hotel iti v dežju en kilometer daleč, da bi dal poslednji zakrament umirajočemu bolniku. Moj brat je bil ministrant in imel je nalogo, da je šel po gospoda v slučaju bolezni. Za ta trud je dobil dva krajčara ali v najboljšem slučaju en groš.

Iz Chicaga so mi na ta dopis prijazno pisali:

"Dragi rojak:

Vaš spis smo prejeli. Ne verjamemo pa, da bi mogli vsega obenem natisniti. Je strašno veliko velik in obširen. Pa kako se kaj imate tam v daljni Minnesoti. Je li veliko Belokranjcev tam?" itd.

Podpis je bil slabo čitljiv, vendar mislim, da je bil Frank Saus, ako se ne motim. Jaz sem jim na pismo odgovoril, da Belokranjcev ni baš čuda tu, "čr-nih" je več in ako bi Vi prišli sem, bi bil se en več! Moj spis pa, ako ga ne morete na enkrat vsega natisniti, pa ga dajte večkrat. Vi ste vendar bolj kunštni, ko jaz.

Dopis je bil priobčen v dveh izdajah in precej okrnjen. Moje belokranjsko slovnico so zamenjali s črnokranjsko. Veselilo me je, da so natisnili prvi moj spis v Proletarcu. Kratka poročila sem pisal še prej v starem kraju v soc. Zarjo in v Slov. Narod. Popravili so, nobenkrat pa niso odklonili. Rad bi bil v Proletarcu še večkrat kaj pisal, pa si nisem upal.

V Glasu Svobode so napadali v vsaki številki Proletarca in Glasilo SNPJ. Jaz sem bil še vedno zastopnik Glasa Svobode in nabiral sem prostovoljne prispevke zanj. V Proletarcu in Glasilu SNPJ niso zaostajali z odgovori in z napadi na Glas Svobode. Jaz nisem mogel razumeti zakaj se gre. Oseb, ki so se podpisavale pod prepirljivimi članki, bodisi ene ali druge strani, jaz osebno nisem poznal in jih tudi nikdar videl nisem. Zato pa vprašam Skula, če on razume zakaj se gre.

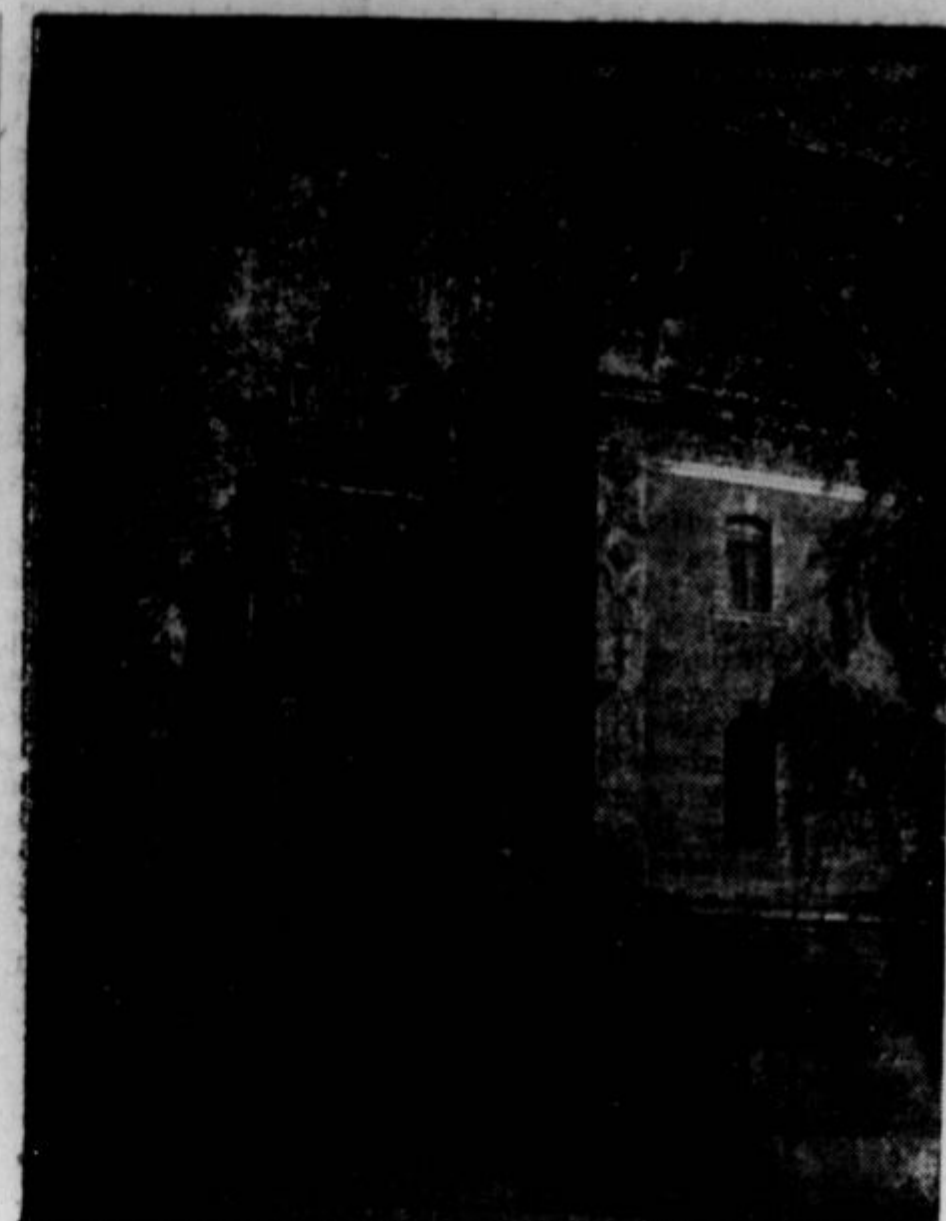
"Ne beli si glave! To je stara kranjska navada! Ali ne veš, da so se v starem kraju fantje dveh vasi stegli radi deklet ali če je eden vzkriz gledal, je drugi mislil, da je to znamenje za tepež. Šli so k maši, da se Bogu pomolijo, spotoma so se pričakali in končno stegli, da je plat zvona bilo. Dogajalo se je, da je obležal kod mrtve in več ranjenih. Ali pa dve babnice, navadno sosed, sta se poprijele v besedni bitki. Na videz je to bile vzrok kokiši, ki so zahajale na sosedin vrt. Zmagala je tista, ki je bolj kričala, pa jezik ji je bolj gladko teklo. Ona druga pa, ko je videla, da ne bo ona zmaga-la, je pa hitro kiljko gor potegnila. Eto ti jo!"

V salunu ni bilo slučajno nikogar. Njegova žena, ki je stala med vrati z metlo v roki, ga je grdo pogledala. "Nič mu ne verjemite! Svoje pijane goste lahko s takimi kvantami zabava. Res ne vem le zakaj se dedci ženijo!"

Medtem je k sreči prišlo nekaj gostov in žena se je skrila v kuhinjo. Jaz pa le nisem mogel razvozljati uganke sam, zakaj se naša inteligenca v Chicagu preklija.

Enkrat je pa Glas Svobode v napadu imenoval urednika Proletarca z imenom, ki je bil Etbin Kristan. Aha, tega ga poznam. Kje in kako sem ga spoznal, bom opisal pozneje. Čudil sem se le, kako to, da je tudi on v Ameriki; najbrž radi vojne.

Ko sem bolj pazljivo čital in

PROCELJE LJUBLANSKE UNIVERZE

zasledoval ta boj med Glasom Svobode in Proletarcem, sem prišel do zaključka, da je temu vzrok konkurenca, da so tu že zastarani konflikti iz prejšnjih časov, ki jih pa jaz nisem poznal. Simpatično sem se nagibal zmerom bolj na Proletarčev stran. Bolj dokazili in stvarni argumenti so bili pri Proletarcu. Pisal sem Glasu Svobode, da se odpovem zastopništvu in list naj mi ustavi. Pisal sem, čeprav sva Belokranjca, se najini nazori ne ujemajo! V javnosti tega ne bom naznanjal, ker najbrž ne bi pomagalo do boljšega razumevanja med yami.

To je bil moj protest na Glas Svobode in Kondatu. Pismenega odgovora nisem prejel, pač pa sem čital v naslednji izdaji G. S. kratko omembo: "Tam daleč v neki zakotni naselbini Minnesote je naročnik in zastopnik G. S., najbrž priprost majnar; je bolj dosleden, kakor so škripi pri Proletarcu in Glasilu SNPJ. Zal, da se ne moremo z njim osebno pogovoriti!"

V Glasilu SNPJ vidim mali oglas, da je na Elyju slovenski čevljar, ki potrebuje pomočnika. V enem tednu sem bil že na Elyju. Čevljar se je pisal Grahek in je bil iz Belokrajine. Kakor Panian, se je tudi Grahek veliko ukvarjal z iznajdbami. Grahek je bil hudo pobožen, zraven tega pa še bolan. Jaz sem svoja usta preveč odpiral in argumentiral radi vere in duhovnikov, on pa preveč fanatičen in jaz hajde delat v majno. V majni sem prihranil toliko, da sem imel za pot v Chicaga.

Med vožnjo v Chicaga se mi porodijo vsakojake misli: Glej, že dve leti sem v Ameriki, pa nisem še nič prihranil. Da, celo v dolg sem zabredel. Le kdaj bom toliko zaslužil, da bom lahko ženski na Evelethu povrnil tistih \$20 posojila. Brat Janez je že star Amerikanec, nedvomno mi bo dal dobre nasvete. Chicaga je velikansko mesto, ni vrag, da ne bi našel delo z dobrim zaslužkom. Kupil si bom obleko, čevlje, klobuk in več srajce. Pravijo, da obleka naredi iz tebe človeka. Na videz je to tudi res. Človek z elementarnim znanjem izgleda v lepi obleki kot profesor kakšne univerze. Da, da! Pod visokim cilindrom je lahko tudi velik idiot! Toda naši rojaki v Chicagu so res izobraženi in inteligentni. Posebno pri Proletarcu in Glasilu SNPJ. Klestijo in pripravajo se le radi nekakšne "Lige" in "SRZ". Kaj mi mar! Ko bom prihranil saj dva tisoč dolarjev, med tem časom bo vojna končana, bom prav zagotovo odšel v stari kraj. Pa ne v Metliko! Tam je itak preveč čevljarjev. Vsaka druga hiša čevljar ali ga gostilničar. Do Chicaga imam dovolj časa za razmišljanje, bom že kaj pametnega iznašel.

V Duluthu predsedem. Od tu teče vlak hitreje in enakomirno. Prostora je dovolj, zato si izberem sedež, kjer bom lahko tudi zadremal, ako me prime spanec. Utrujen sem se počutil dovolj in res sem kar trdno zaspal. Se plavam v bajnih višavah. Pri-kazen neizmernih planjav, gozdov, gora in morja. Sem že v Metliki. Blodim po mestu brez

namenja. Tu in tam vidim ljudi, ki me osuplo gledajo, češ, bogat se je vrnil. Mogoče ima več tisoč ali celo milijon. Nič nima! Po "sup" so ga prignali! Nič koristi. Prav mu je ...

Cutim glad in žejo. Ze zavijem v gostilno k Malesiču na dragah. Tisti moment mi pade v glavo, da nimam niti počene-ga ficka v žepu. Ne morem dometi, kako sem se znašel tukaj. Tega jaz nisem hotel, da bi brez denarja ... Strah in sram me je. Najhujše je, ker nemorem nazaj v Ameriko ... Sedem k mizi, v sobi kjer je za hlapce in kmete. Malesič se mi ponižno približa. Baš takšen je, kakor sem ga prej vedno poznal. Cedeno oblečen, hodi pokonci, serveta kakor vedno, v levem naročju.

Slovene Records

10 Inch Records — 79c

BY F. YANKOVICH AND HIS YANKS

38884 Beer barrel polka

38824 Mairanne, fox trot

38799 I'm gonna get a dummy, pol.

38799 When you're away

38799 Night after night, waltz

25196-F Hoop-Dee-Do, polka

25196-F Moja baba je pijana, polka

12453-F Gremo na Stajersko, waltz

12453-F How many burps in a bottle of beer? Smiles & tears, w.

12447-F When banana skins are falling; Tie-Tock polka

12441-F You are my one true love

Hu-La La-La-La

C-420 Clap and turn, folk dance

Venetian waltz

BY M. EDVICH AND J. LAUSCHE

25144-F Pojmo veseli: Hiša pri cest'

25191-F Ta marelja: Men'vse eno je

25192-F Oh ura že bije; Nar. pesni

BY J. PERUSH AND HIS ORCHESTRA

R-574 Ma Marjance, Clara (Clarice)

R-575 Short Snort; Cleveland waltz

R-576 Terezinka; Wild Boy polka

R-577 Joliet polka; You don't know

BY F. MULLEN AND HIS ORCHESTRA

C-1264 Tell me a story

Pyramid polka

C-1265 Until we meet again, waltz

Lucky polka

C-1270 Eee-i-o-h polka, vocal

Cleveland polka

BY J. KUSAR AND HIS ORCHESTRA

C-421 Narrow paths, polka

Jelly time polka

Order C. O. D. and write for a free

catalogue of the largest selection of

Slovene Phonograph Records, Sheet

Music, Books and Dictionaries in USA

or sent money order to:

PALANDECH'S MUSIC HOUSE

536 So. Clark St., Chicago 5, ILL.

(Malesič je iz kmetov, doma iz Rozalnice pri Metliki, izučen za čevljarja. O gostilniški obrti ni imel pojma. V govoru se je slovnično spakeval, ker je mislil, da tako mora biti.)

Ponižno se prikloni kakor je to videl morebiti v Ljubljani ali v Zagrebu v boljših lokalih. "Prosim gospod, ali bi ne hoteli želesti sedeti v lepši sobi za boljše gospode? Tam v miru piti in jesti in novine čitati. Prosim!"

Ne morem se premakniti s stolca. Misli švigajo kakor strele, toda nikakorsnega izhoda ni iz te zadrege. Najrajši bi se pogreznil v zemljo. Pričakujem najhujšega. Je že tukaj! Velik orožnik s puško in nasajenim bajonetom ter perjanico za kapo, se mi polagoma bliža ... Gleda naravnost vame ... Ko pride do mene me pogradi za ramo in strese ... Hajde! Kaj mi ni nekoč sestra pisala, da me bodo obesili! Huh! Je že prepozno, nikamor ne uide. Pot me obliva po vsem telesu in obenem mi je mraz. Tedaj me pa orožnik na vso moč stresla in kriči: Hej, hej, hej! Chicago, Chicago!

Nepopisno sem bil vesel, da se je vse na dobro izteklo. Toliko, da nisem kondukterja objel, ki me je začuden in sumljivo pogledaval.

V Chicaga sem prišel baš o pravem času. Brat se je oženil drugi teden po mojem prihodu. Zivel sem pri Gustu Kočevarju. Delo sem dobil pri Sears Roebuck and Co. Plača je bila \$9 na teden. Pozneje, če bom priden, dobim stopnjema več in več. Popravljaj sem čevlje, ki so bile poslane nazaj od farmerjev. Garantirane za leto ali dve, trpeto so pa le par mesecev. Na stotine parov je prišlo nazaj. Nekateri smo popravili, da so jih poslal nazaj farmerjem zastonj, kot garancija zahteva. Druge so prodali na Makswel St. Judom. Delo in prostor se mi je dopadlo. S plačo sem pa jako težko izhajal.

(Dalje prihodnjič)

An Electric Water Heater is ...

FLUELESS

It's Better Because it's ELECTRIC

Put it anywhere ... forget it

COMMONWEALTH Edison Company

NAROČITE AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR SVOJCEM V STAREM KRAJU

Stane \$1.65 s poštnino vred. Pošljite nam točen naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

PROLETAREC, 2301 So. Lawndale Ave. CHICAGO 23, ILL.

MALAJA, OTOČJE NARAVNIH BOGASTEV, POVZROČA ANGLIJI TEŽKE SKRBI

Na pritisk Zed. držav, da naj bi Anglija v vojni proti severni Kbreji več pomagala, odgovorjajo v Londonu, da imajo polne roke otepanja z uporniki na malajskem otočju. Zato je Anglija poslala v Korejo le precejšen del svoje vojne mornarice in bojno letalstvo in obljublja poslati tja tudi nekaj čet, ne pa kakšne velike armade.

Kje in kaj je Malaja? Kakšna so njena bogastva in kdo jih izkorišča?

Malajski polotok se vleče kot nekakšen trak z azijskega kontinenta v Južno Kitajsko morje. Skupaj z malajskim arhipelom tvori mejo med Indijskim in Tihiim oceanom. Zapadno od Malajskega polotoka je otok Sumatra, vmes pa se nahaja Malajska ožina. Na južnem delu Malajskega polotoka leži najvažnejša angleška trdnjava Singapore — "Gibraltar vzhoda".

Britanska Malaja, ki meri 132.000 kv. kilometrov (nekaj več kot polovica Jugoslavije) je bila do zadnje vojne sestavljena iz dveh delov. Iz tako imenovanih Straits-Settlementov in malajskih držav. Te naselbine (settlements) so bile kolonije pod angleško suverenostjo, upravljale pa jih je guverner. Malajske države pa so bile protektorati, ravnala pa jih je britanska kraljica. Vrhovna oblast je bila nominalno v rokah domačih potentatov (sultanov), resnično pa je bila vsa oblast koncentrirana v rokah britanskega prezidenta, oziroma "svetnika".

Strateška lega na robu dveh oceanov in na izredno bogastva Malaje so že zgodaj vzbudila pozornost kapitalističnih držav. Zaradi velikega naravnega bogastva je postala Malaja že v 16. stoletju prizorišče bojev med Portugalsko, Nizozemsko in Veliko Britanijo. Leta 1818 so se Angličje utrdili v Peraku, na severu Malaje, in odtlej polagoma osvojili vso Malajo. Leta 1909 so prisilili Siam, da se je odrekel nekaterim državam na severu in si tako zagotovili neomejeno izkoriščanje večjega dela Malajskega polotoka.

Prebivalstvo Malaje je po narodnosti zelo pestro. Ta večnacionalna država šteje 6 milijonov prebivalcev, od tega je največ Kitajcev, in sicer 2.700.000, na drugem mestu so Malajci (2.6 milijona), na tretjem mestu Indijci (600.000 prebivalcev). Zaradi proizvodnje surove gume in kositra, v kateri ima Malaja svetovni rekord, so bile namreč angleške oblasti že konec prejšnjega stoletja prisiljene pripeljati iz Kitajske ogromno število kulijev — da bi na ta način rešile vprašanje delovne sile. Tako je še danes v Malaji več Kitajcev kot pa Malajcev.

Prirodna bogastva Malaje so bila vedno zelo velikega pomena za gospodarstvo Velike Britanije, ki je v tako veliki meri navedeno na uvoz surovin, predvsem iz kolonij. V tej smeri je angleški kapital tudi orientiral izkoriščanje prirodnih bogastev Malaje in pri tem neusmiljeno izkoriščal delovno ljudstvo. Pred vojno je Malaja proizvajala 40% svetovne proizvodnje surove gume in 30% kositra. Na konfiscirani zemlji, zemlji, ki so jo odvzeli domačemu ljudstvu, pa so ustvarili ogromne plantaže kavčuka. Na teh je pred vojno delalo 750.000 ljudi. Tako ima Malaja še danes razmeroma večji odstotek proletariata kot ostale kolonije. S tem pa seveda še ni rečeno, da je Malaja industrijska dežela. Še leta 1948 je bila Malaja največji in najvažnejši dolarski rezervar Velike Britanije; z izvozom kavčuka in kositra v ZDA je Malaja zaslužila več dolarjev kot pa z vsem ostalim izvozom v ZDA.

Britanski kapital je razvijal Malajo predvsem kot surovinsko bazo, v drugi vrsti pa je skušal ustvariti iz Malaje najmočnejšo angleško trdnjavo na Vzhodu. Kljub temu, da so Angličje potrošili 20 milijonov funt-sterlingov za utrditev Singaporea, pa so Japonci 15. februarja 1942 brez posebnih naporov in žrtev zavzeli Singaporo, trdnjavo, za katero so vsi pričakovali, da jo bo zaustavila japonska prodiranje. Japonci so takoj postavili na glavo administrativno ureditev, ki so jo v teku desetletij zgradili Angličje. Singaporo so prekrstili v Shonan, japonski jezik pa je postal namesto angleščine uradni jezik. Stiri severne države

Malaje so znova priključili Siamu. Istočasno pa so vrgli med množico parolo "Azija Azijcem!" Pričeli so znova razpihovati antagonizem med posameznimi narodi in skušali izolirati Kitajce od ostalih narodnosti Malaje.

Ko so se prvi Britanci spustili na Malaji, so hitro vzpostavili zveze z malajskimi narodnoosvobodilnim gibanjem. Odkrili so široko organizirano narodnoosvobodilno gibanje in spoznali v njem nevarnost za svoje interese. Začeli so koncentrirati čete na meji Malaje, predvsem pa v Indiji za eventualne borbe v Malaji. Ko pa so se izkazali, so znova zanimali antagonizem med posameznimi narodnostmi in začeli kazati na Kitajce kot na Maoecetungove emisarje, ki skušajo vzpostaviti komunizem. Malajsko prebivalstvo je kmalu spoznalo, da se sedanje metode britanske kolonialne uprave prav nič ne ločijo od predvojnih, zato se je začelo pripravljati na odpor proti tej politiki. Pričelo so se borbe, najprej sporadično, nato pa v vedno večjem obsegu. Končno je začela Britanija koncentrirati svoje čete v Malaji, da bi tako zaščitila interese svojega kapitala. Leta 1948 pa se je začela odkrita borba.

Ta upor traja že štiri leta in stane Veliko Britanijo ogromne vsote. Da bi zadušila ta upor, ki ogroža angleške interese na Daljnem vzhodu, je zbrala Velika Britanija v Malaji, kot je izjavil britanski kolonialni minister Griffiths v poslanski zbornici, 83.000 vojakov; ako pa prištevamo sem še straže, ki čuvajo britanska veleposilstva na Malaji, lokalne sile, sestavljene iz najetih domačinov in druge po možnosti enote, pa se to število poveča celo na 130.000. Dejstvo, da je malajska ljudska osvobodilna vojska vzdržala do sedaj vse napade in podvzela sama številne protinapade, tako da je ustvarila iz Malaje "najtežji problem Daljnega vzhoda", kot je izjavil britanski vojni minister Strachey, kaže jasno, da uživa ta armada popolno zaupanje domačega prebivalstva. Kajti nobena gverila ni močna tam, kjer gverilci ne uživajo podpore domačega prebivalstva.

Pred vojno bi bil upor v koloniji, ki šteje 6 milijonov prebivalcev — kar je izredno malo v primeru s 550 milijoni, kolikor jih šteje britanski imperij — že davno zadušeno, tisk pa o njem sploh ne bi poročal. Danes je na Malaji več britanskih čet, kakor pa jih je bilo na tej fronti med drugo svetovno vojno. Dopsnik "Timesa" iz Kuala Lumpurja, glavne mesta Malaje, piše, da so že "večkrat mislili, da je narodnoosvobodilna borba na Malaji zatrla in da so o tem objavljali celo uradna poročila. Po vsem tem pa je gibanje znova oživel."

Lord Killearn, bivši britanski generalni komisar v Jugovzhodni Aziji, je moral 5. aprila 1950 v Zgornjem domu priznati: "Mi smo prej imenovali te upornike bandite... Jaz sem danes prepričan, da je to regularna overilska vojska... Mnogi med njimi imajo uniforme in so organizirani v batalijah in brigadah... Dobro so izvežbani in disciplinirani, njihova obveščevalna služba je odlična, rekel bi, celo boljša od naše."

Problem Malaje povzroča nemale skrbi angleškemu kolonialnemu ministrstvu. O tem, kako bi zatrli upor na Malaji, so razpravljali tudi na številnih konferencah Jugovzhodne Azije. Kot poroča "Reuter" iz Melbourn, se je avstralska vlada odločila, da bo "v načelu nujna pomoč britanskim oblastem v borbi proti partizanom", vendar pa "avstralske čete ne bodo sodelovale v teritorialnih operacijah". Po istem poročilu bodo vzpostavili obsedno stanje v največjem delu države Johore, ki leži severno od Singaporea, kot del ofenzivnih priprav proti gverilcem. Po načrtu generala Briggs naj bi zavzeli malajske države eno za drugo z oboroženo silo, potem pa bi s policijskimi silami zastražili in zavarovali oblasti, da se ne bi mogli gverilci vrniti nazaj. Vse te mere jasno kažejo, v kako težkem položaju so angleške oblasti, po drugi strani pa dokazujejo, da so partizani čvrsto povezani z domačim prebivalstvom. Da bi izo-

lirali partizane od domačega prebivalstva, so celo izdelali načrt o preselitvi 300.000 kitajskih kočarjev v tista področja, kjer ni borb.

Upor na Malaji je zelo važen člen v verigi narodnoosvobodilnega gibanja dežel Jugovzhodne Azije, saj je njegov integralni del. Prav zato povzroča ta upor, čeprav v deželi, ki šteje komaj 6 milijonov ljudi, tako velike skrbi britanski kolonialni upravi. — L. P.

Kako sta dva nacija iskala "arije" v Tibetu v Aziji

Sredi zime se je med vojno leta 1942 oddolil Heinrich Himmler, da pošlje v Tibet ekspedicijsko, ki bi v teh neznanih gorah poiskala sledove germanske rase. Ta ideja je obšla Himmlerja, ker je hotel na vsak način dokazati, da so Japonci severnoazijske rase in da zato ni za nacistično sramoto, če se z njimi vežejo. To mislijo, ki naj bi "zadala svetovnemu židovstvu" smrtni udarec, je naložil mlademu nacističnemu profesorju Gustavu Hencku in njegovi ženi Berti, fotografiki po poklicu.

Hencka sta imela svojo misijo za važno in nista lenuharila. V vseh treh letih sta preživela, kakor sama izjavljata, samo dva slaba trenutka.

Prvega takrat, ko sta se s težavo prebila v neko oddaljeno dolino, kjer sta mislila, da bosta našla nordijske, sta pa našla "samo" semite. Druga pa, ko jima je zadnje poletje zmanjkal denar in vsa sredstva ter sta se morala odločiti za odhod.

Mislila sta se torej leta 1949 prebiti v Rusijo, ki jo "imajo zasedene nemške čete". Bala sta se samo, da ne bi na obrobni visoki predelih našli aleutov, ki bi jih smatrali za porca. V sedmih letih sta se pomikala po predelih, kamor ne pridejo vesti z ostalega sveta. Prav do svojega prihoda na Kitajsko sta bila prepričana, da je neistinita Nemčija s svojim japonskim zaveznikom dosegla sigurno znamenje.

Kitajske čete so jima pustile svoboden prehod. Po potovanju, polnem nepričakovanih dogodkov, sta prispela v Čunking, kjer ju je slišal neki Američan, da govorita nemški. Ta Američan se je ravno pripravljal, da odide po zračni poti v Hongkong. S seboj je odpeljal tudi Henckova. Sedaj sta Henck in njegova žena v Hongkongu. Svoje dneve preživljata v hotelski sobi ob branju časopisov. Zanju plačujejo račune ameriške oblasti.

Nedavno je dal Henck naslednjo izjavo novinarjem: "Razumete! Če ni nordijskih tajin v Tibetu, je pa uran in Američani bodo morda potrebovali človeka, ki pozna to pokrajino do dna!" (Iz S.F.)

Angleščina največji svetovni jezik

Sicer gornji naslov ne pove nič novega, ker angleščina je res že dolgo svetovni jezik, posebno v trgovini, in zadnjih nekaj let izpodriva francosčino, ki je bila še nekaj let po prvi svetovni vojni občevalni jezik svetovne diplomacije. V Organizaciji Združenih narodov ima še mnogo diplomatov svoje govore v francosčini, a še več pa se čuje govorov v angleščini, kar je naravno, saj je v ZN zastopanih mnogo držav, v katerih je angleščina občevalni jezik, med njimi velesili Zed. države in Velika Britanija, Avstralija, Nova Zelandija itd.

Francoska akademija znanosti je proučevala jezike skozi mnogo let. Iz njenih podatkov je razvidno, da je danes v rabi po svetu 2.796 jezikov. Mrtvih jezikov pa je 3.964. Med njimi so najbolj znani latinski, starogrški in hebrejski. Slednjega se uporablja v rabinskih šolah in sedaj tudi v Palestini, kjer ga vlada namerava spet uvesti za občevalni in državni uradni jezik. Tudi stari irski jezik spada med mrtve, dasi se sedanja irska republika že precej let trudi, da bi ga uveljavila med ljudstvom za občevalni jezik.

Največji jeziki in dialekti so na azijskem kontinentu, ki pa jih statistika Francoske akade-

mije znanosti tu ne vključuje.

Zelo razširjen je španski jezik. Je občevalni jezik v vsi latinski Ameriki, razen v Braziliji, kjer govorijo portugalsko. Francoski jezik govore poleg v Franciji tudi v Kanadi (polovico kanadskega prebivalstva je francoskega izvora), v Francoski Afriki, mnogi v Indo-Kini in v francoskih kolonijah. Vrh tega, kot že rečeno, je francosčina še vedno v veliki meri jezik svetovne diplomacije.

Ruski jezik je sedaj na četrtem mestu. Toda izven meja Sovjetske zveze ga obvladuje le malo ljudi.

Pred vojno je postajala tudi nemščina spet svetovni jezik. Po vojni je omejena le na Nemčijo in Avstrijo.

BEZEG

grm cvetja in jagod, ki mu Slovenci pripisujejo razne zdravilne moči

Če o kateri rastlini ne bi bilo treba govoriti, kakšno zaupanje imajo ljudje do nje v bolezni, potem prav gotovo tega ne bi bilo treba o bezgu. Posebno ljudem v prejšnjih časih, ko še ni bilo toliko raznih zdravil, ki jih izdelujejo vse mogoče tovarne za drag denar, je bil res bezeg tisti, ki se mu je človek zaupal v vseh mogočih težavah.

Ce so nagajale ledvice, če ni bilo kaj v redu z izločanjem vode, so pomislili, saj cvete bezeg in čaj iz tega cveta nam bo pomagal. Če so odpravljali žilve in je koga trgalo po vsem telesu, so se zopet tolažili s sokom iz zrelih bezgovih jagod. Iz cvetov in listov bezga se da pripraviti učinkovit ekstrakt, ki umiri vse revmatične bolečine. Zavretek iz bezgove skorje je pomagal proti vodenici. Tako je bilo včasih in tako pravijo stara izročila. Danes pa pravijo: "Če te mučita išijas in revmatizem, jej bezgove jagode, če si prehlajen in bi se rad spotil, te najbolj spoti čaj iz bezgovega cvetja, če preveč sedi in se debeliš in izgubljaš prijetno vitkost, se priporoči bezgovemu čaju!"

Umljivo je, da sta se tudi sodobna kemija in pa zdravniška veda morali ustaviti pri bezgu in upoštevati stara izkustva in nista mogli mimo njih. V cvetu so našli razno hlapljivo olje; bezgov cvet izpareva kmočen svojstven vonj, ugotovili so tudi v njem črsovinno, smole, barvilo glukoside, v skorji alkohole, smole, črsovinno, v listih alkohole, glukoside, cianovdiko kislino, v plodu hlapljivo olje, grenke snovi pa še jabolčno, valeriansko, citronovo kislino in črsovinno. Se čudite, kaj ne? Cela kemijska tovarna! Cela lekarna. In še ne vemo, če smo vse našli in vse natančno preiskali. Torej so stara izkustva le imela prav, čeprav niso natančno poznala kemijske sestave posrednih delov rastline. Tudi danes ima bezeg uradno še veljavo predvsem kar se tiče znojenja, pri prehladu in pa pri pravilnem urejanju in odvajanju vode.

Cvetje je najboljšo in najučinkovitejše. Če ga pa sušimo, ga moramo sušiti na zraku ob lepem suhem vremenu in to takrat, čim se cveti začno odpirati. Cvetje je treba sušiti previdno, tako kot tobak, treba ga je obesti na senčno zračno mesto, nato pa na rešetko presejati, da ostanje res sami cveti. Treba je tudi skrbno posušiti listje in jagode ali pa namakati jagode v močnem žganju ali alkoholu, ki raztopi iz njih zdravilne snovi in nadvse koristen ekstrakt je pripravljen.

Kaj bi opisoval bezeg. Vsi ga poznamo. Kjer je le malo prostora pod soncem, se naseli v bližini človeškega domovanja. Razraste se v obširen grm ali celo v drevo. Vsaka pomlad v maju okraši okolico naših domov s svojimi lepimi belkastimi kroguljastimi razcvetji, ki pridejo v visokem in vročem poletju v črne sočne jagode, nad katerimi imajo ptice svoje veselje, ljudje pa jih suše in spravljajo za zdravilo, nekateri pa žgo tudi iz njih svojevrstno žganje, ki ga prodajajo za drag denar in ga celo cenijo v raznih težavah.

V prejšnjih časih, danes pa še v oddaljenih hribih po Slovenkem, verujejo ljudje v čarovniške in nadnaravne moči bezgovega drevesa. Koliko pravilje, pripovedovanj in vraž se plete okoli nekaterih bezgovih grmov

in dreves, posebno okoli takih, ki so prav posebno zrastle in dočkali častljivo starost. — T.P.

Kako je bilo z našimi pikniki v Chicagu?

(Konec s 1. strani)

vršiti krožek Progresivnih Slovenov.

One se pripravljajo na igro, ki jo režira Peter Bernik in gotovo nam bodo odobrnce o tem kaj same poročale.

Ker že pišemo o piknikih, naj bo tu omejeno, da sta se vršila na Keglovem vrtu tudi Daničeni piknik in pa izlet pevskega zbora Prešeren. Obogatela se s tem nista, niti ne Kegel, a družabnost pa je veliko pomenila. Tako gre ta stvar.

Nekoliko o poteku konvencije SNPJ

(Konec s 1. strani)

dolgemu času v uri glasovanja nobene opozicije.

Sprememba v uredništvu

Največja sprememba v glavnem uradu je v uredništvu. Prejšnji urednik Anton Garden ni več kandidiral. Na njegovo mesto je bil izvoljen brez opozicije Milan Medvedek, ki je sedaj pri Prosveti pomožni urednik.

Anton Garden je imel pri Prosveti od vsega začetka težavno stališče. Najprej je prišel k nji za pomožnega urednika. Potem je bil izvoljen na mesto odstoplega Ivana Mólka za gl. urednika. Prejšnja dva glavna urednika glasila SNPJ sta bila Frank Krže in Jože Zavertnik.

O tem bi se lahko napisalo veliko poglavje, a stvari bi to nič ne spremenilo. Spada pa to v našo zgodovino in bo pač dobila tudi beseda o razvoju Prosvete svoje mesto.

Novemu uredniku Prosvete želi ta poročevalec veliko uspeha.

Prvi glavni podpredsednik je Edward Tomšič iz Walsenburga, Colo. On, dasi še mlad, je iz "stare" generacije. Drugi podpredsednik pa je James Maglich iz Imperiala, Pa.

V izvršenem odboru je torej še vedno močno zastopana "stara" generacija, ker v njemu sta samo dva iz nove (Culcar in Vrhovnik) a po starosti pa med njima in nekaterimi drugimi ni veliko razlike.

V gospodarskem odboru so Matt Petrovich iz Clevelanda, D. J. Lotrich iz Chicaga, Jacob Zupan iz Berwyna in Max Kumer iz Universalisa. Slednji je nov član odseka. Prejšnji, Rudolph Lisch, ni več kandidiral. Bil je vreden in sposoben odbornik.

V porotnem odboru je edina sprememba, da je bila vanj izvoljena ženska, Theresa Mazon iz Latrobe, Pa., namesto Johna Kobija iz Minn., ki je sedaj distriktni podpredsednik. Mazon je edina ženska v novem glavnem odboru SNPJ. Kaj več poročila o minuli konvenciji SNPJ bo v naslednjih številkah. — Z.

Nekaj poročila o dnevu SNPJ v Kaliforniji

San Francisco, Calif. — Slovenci iz "Bay area" smo praznovali svoj tretji letni "California SNPJ dan", ki ni bil le "dan", kajti trajal je tri dni. Sodelovala so društva Tabor Slovanov, San Francisco; Land of Palma, Oakland, in Delavska sloga, Richmond. V soboto 2. sept. se je pričela ta slavnost v Slovenskem domu. Udeležba je bila zelo obilna. Najprej nas je pozdravil distriktni predsednik SNPJ Petrič iz Los Angelesa. Potem je zaigrala kranjska harmonika in

Ali vam je naročnina potekla...?

Tekoča številka Proletarca je

2227

Ako je številka tik VASEGA, imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje.

Prosimo, obnovite jo! Prihranite nam s tem pri delu in na poštini!

pričela se je prav prijetna domača zabava.

V nedeljo 3. sept. smo imeli piknik v Richmond parku in nadaljevali z zabavo in s sporedom, ki smo jo v soboto prekinili. Govornike je predstavljali Peter Kurnik. Govorili so jugoslovanski generalni konzul iz San Franciscosa, g. Ivančević, potem konzul Kosutič, nato je bil pozdravljen podkonzul Vitrovič, potem pa seznanjanje z ljudmi in zabava ter petje.

Na Labor Day se je slavnost nadaljevala. Zapeta je bila narodna himna, Peter Kurnik je imel govor o pomeni in značaju delavskih organizacij, nato je govoril John Petritz in nato spet generalni konzul Ivančević. Spored je bil nadaljevan s predvajanjem filma "Na svoji grudi" in vsa priredba pa končana z zabavo.

Slavnost je bila velik uspeh. — Poročevalka

U. S. Steel Corp. žanje dobičke

Ogromna jeklarska družba United States Steel Corporation je imela v drugem četrtletju tega leta nad 69 milijonov dolarjev čistega prebitka, ali več kot še kdaj prej v enaki dobi skozi zadnjih 34 let. Samo leta 1916 je napravila na posamezno delnico še več dobička.

Naš dolg narašča

Dolg Zed. držav je ob pričetku vojne v Koreji znašal \$257.218.170.000, ob času napada na Pearl Harbor pa \$61.363.868.000.

Med drugo svetovno vojno je narasel na \$279.764.369.000, kar je bila najvišja vsota dolga kar ga je zvezna vlada še kdaj imela. Poslednja leta spet narašča.

Cigaretna industrija vedno bolj uspeva

Danes vidiš cigareto v rokah ali pa v ustih skoro slehernega moškega in ženske. Dočim kajenje cigar pojema oc leta do leta, pa produkcija cigaret narašča in ameriške cigarete so zaželjene povsod po svetu. Razmeroma mala tobačna družba — namreč majhna v primeri z drugimi velikani — Philip Morris & Co., je imela prometa v drugem četrtletju tega leta \$75.859.000, ali \$12.448.000 več kot v isti dobi lansko leto. Dividende za zadnje tri mesece v prvi polovici tega leta znašajo \$1.85 na delnico ali 10c več kot v isti dobi lansko leto.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski kolektor brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije.

CALIFORNIA.	OHIO.
Fontana: John Pečnik.	Akron-Barberton: Alois Ocepek.
Oakland: Anton Tomšič.	Bridgeport in okolica: John Vitež.
Los Angeles: Frank Novak.	Cleveland: John Trebel, Anton Jankovich in Frank Hribar.
San Francisco: A. Leksan.	Fairport Harbor: Lovrenc Bajc.
COLORADO.	Girard: John Kosin in Andrew Krvin.
Crested Butte: Ant. Slobodnik.	Lisbon-Power Point: Jacob Bergant.
Pueblo: John M. Stonich.	Maple Heights: Frank Volkar.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.	Warren: Joseph Jež.
ILLINOIS.	PENNSYLVANIA.
Chicago in okolica: Frank Bizjak, Joseph Oblak, Peter Verhovnik in Frank Zaitz.	Aliquippa: Geo. Smrekar.
Hinsdale: Josephine Potocnik.	Avella: Frank Bregar.
La Salle in okolica: Anton Udovc in Leo Zevnik.	Carmichael: Anton Zupančič.
Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.	Crafton-Moon Run: Jennie Jerala.
Virden: Fr. Hlarsich.	Canonsburg-Strabane: Jacob Pavčič.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.	Export: Jos. Britz.
Witt: Luka Podbregar.	Forest City: Anthony Drasler, Jr. Frank Leben.
INDIANA.	Hermine: Anton Zornik.
Indianapolis: John Jeran.	Johnstown in okolica: Frank Cvetan.
KANSAS.	Latrobe: John in Mary Fradel.
Arma: Anton Shular.	Houston: Louis Britz.
Arcadia: John Shular.	Library: Nick Triller.
West Mineral: John Marolt.	Sharon: Joseph Cvelbar.
MICHIGAN.	Potovalna zastopnika za Proletarca, Ameriški družinski kolektor in Majski Glas za zapadno Penno Anton Zornik, Hermine, za Cambria in Somerset okraj pa Frank Cvetan, Johnstown.
Detroit-DeARBorn John Zornik, Joe Korsic.	WASHINGTON.
M. NNEBOTA.	Renton: Fred Medvedek.
Buhl: Max Matz.	Seattle: Lucas Debeljak.
Chisholm: Frank Klun.	WEST VIRGINIA.
Duluth: John Kobi.	Elm Grove: Frank Kosem.
Ely: Matt Praprotnik, Jacob Funstelj.	Star City: Lawrence Selak.
MISSOURI.	Thomas: Lenhart Werdinek.
St. Louis: John Spiller.	WISCONSIN.
MONTANA.	Milwaukee in West Affia: Louis Barborich.
Butte: Anton Zugel.	Sheboygan: Frank Stih.
East Helena: Joseph Mihelich.	Willard: Matt Malnar.
Red Lodge: K. Erznoski.	WYOMING.
NEW JERSEY.	Kemmerer in okolica: John H. Krzinek.
Elizabeth: Amelia Oblak.	Rock Springs: Frank Ramuta.
NEW MEXICO.	
Gallup: Mary in Jennie Marinček.	
NEW YORK.	
Gowanda: James Dekleva.	

NASVETI

Rjaste žeblice namakaj nekaj ur v bencinu, nato pa jih zdrgni s krpo in drobnim peskom.

Vonj po ribah, čebuli, česnu itd. odstraniš z noža, ako ga najprej umiješ z mrzlo vodo, potem pa še mokrega hitro potegneš nad pliniskim plamenom.

Prerezano limono ohraniš dlje svežo, ako jo spraviš, pod poveznjen kozarec.

Zamaščene prevleke naslanjačev očistiš z bencinom, ki mu dodaš nekaj kapljic amoniaka.

Amoniak hraniš v temni steklenici, ki jo zapreš s steklenim zamaškom.

Pološčeno platno se bo lepše svetilo, če ga umiješ z gobo namočeno v mleku.

S sodo bikarbono lepo osnažiš srebrne predmete.

Če gojiš kunce, jim v vsakdanjo hrano vmešaj kak listič sladkega janeža; njih meso bo boljše okusa.

S šipe odpraviš madeže oljatih barv s terpentinom, apnene madeže pa s kisom.

Če boš od časa do časa namazala usnjene podplate s toplim lanenim oljem, bodo veliko bolj trpežni.

Tudi lepотно masko si lahko pripraviš iz domačih sredstev. Zlico sveže smetane zmešaj s pol rumenjaka in 2-3 kapljicami oljčnega olja. Obraz si očisti z alkoholom in natri kožo; namaži si tudi roke. Po eni uri odstrani kremo z mlačno ali pa tudi mrzlo vodo.

Bakrene predmete umivaj z vročo vodo in sodo; da se bodo svetili, jih zdrgni s starim časopisnim papirjem.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost

"SOCIALISM" HELPS Free Enterprise Piles Up Fortune

By EDWARD CORWIN

A friend advised me to read an article about Levittown, N.Y., which appeared in a recent issue of the magazine "Time."

I wondered why "Time" was so enthusiastic about the builder, William J. Levitt, and gave him so much free advertising. After a while I discovered that Levitt does not like union labor. Understand, he's not opposed to it, he just can't get along better without it. That is an ancient alibi. It means that Mr. Levitt can make more millions out of "scabs" than out of union men. Of course, "Time" doesn't like union labor, either.

Levittown, with more than 10,000 houses and 40,000 people, is just about the biggest development of its kind in the United States. It was put up on some of Long Island's potato fields. That means the site was "dirt cheap" — for Mr. Levitt.

U. S. Put Up Money

The article revealed a number of interesting facts. First of all, Levittown couldn't have been built without the aid of the government. Yet, business men are telling us every day that this sort of thing represents "socialism" invented by his satanic majesty.

Uncle Sam put up the money and made the guarantees. Levitt built the houses, all practically alike, all sold for the same price.

There are a lot of defects in Levittown. Even "Time" admits that. Transportation is poor and more schools and other facilities are needed. Yet the occupants have roofs over them and that is important.

Didn't Risk a Cent!

Levitt, his brother and his father

have an immense number of dollars in their pockets, all made without risking a cent. They organized a corporation which pays William and the brother, Albert, \$125,000 apiece a year and pays the father, Abraham, \$60,000 a year, for apparently doing nothing except "distributing seeds." In addition, the brothers collect another \$150,000 piece out of other companies they have formed.

The profit on each house is a secret. Uncle Sam—while he takes all the risks—has never taken the trouble to find out just how much he promotes make with his money. Funny way to run a government, isn't it?

What will Levittown look like 20 years from now? Some say it will be another slum.

Change Houses Like Cars

"Time" said that people are hanging from one house to another like they do automobiles. Veterans can get them for nothing down. That means Uncle Sam is going to pay out because he has entrusted housing to sainted "Free Enterprise."

Uncle Sam had built the houses, he would have made them more attractive and more permanent and would also have thought of schools and other facilities.

"Time" tells further that there are a lot of similar developments over the country. The best thing about the whole proposition is that it does provide roofs.

It's significant that William Levitt isn't building any house for himself. He's soaking his money away. He lives in a swanky rented apartment, and has a rented mansion, with a swimming pool, at the seashore.

HOW TO BE A FOREMAN

ERIE, Pa.—The following description of what it takes to be a foreman is reprinted from a column by Cliff Taylor in the Erie "Daily Times".

Herman Moser retired from the General Electric last week. He had been a foreman there since way back before the flood. Not Noah's. We attended a banquet given him by the people who worked with him.

We were interested in Herm's remarks after the banquet on how to be a foreman. There were many younger and ambitious men there to take advantage of his advice.

Dress Important

Clothes are very important to a foreman. He shouldn't wear a white shirt. That would look as if he didn't intend to work very hard. Although he has no intention of working hard he must put up a front. So he wears a colored shirt. Anyway, he can wear a colored shirt for an extra day and keep the old lady from squawking.

It is highly essential for a foreman to wear a vest. No coat. Just a vest. This is to hold all his pencils and pen. He has no writing to do, but it makes it look as if he used his brains.

It is always well to carry a blueprint in his back pocket. It could be a blueprint of the Statue of Liberty for all the good it does him. He never looks at it anyway. It is to impress people that he has a lot on his mind.

Look Busy

It is okay for a superintendent to walk slowly through the shop. He pretends that he is thinking deeply. Actually, a superintendent is so old when he gets that job that he is afraid he'll drop over dead, if he hurries. He has a heavy bag and he knows it, and wants to hang on to it just as long as possible.

But a foreman must hurry every place he goes. If he is going some place to loaf for a while and have a smoke, he should run. He hopes people will wonder what would happen to the shop if he happens to be sick a week. However, he is afraid to get sick because some smart Alice might horn in on his job.

If a guy doesn't have a good loud voice he should never try to be a foreman. This is due to the fact that at most people think that if you don't loud enough you must know what you're talking about.

When he goes in to see the superintendent, the foreman takes out his not-book. There is nothing written in the book, but it looks important. He thumps the table and mutters for a few minutes. Then he gets out before the superintendent has a chance to think.

Of course, there are many other things to being a foreman. But Herm Moser covered the fundamentals. If you can't qualify on these, you might better get a job as an efficiency man.

What is loyalty?

"You see my kind of loyalty was loyalty to one's country, not to its institutions or its office-holders. The country is the real thing, the substantial thing, the eternal thing; it is the thing to watch over, and care for, and be loyal to; institutions are extraneous, they are its mere clothing, and clothing can wear out, become ragged, cease to be comfortable, and clothing can protect the body from winter, disease and death. To be loyal to rags, to worship rags, to die for rags — that is a loyalty of unreason, it is pure animal..."

"I was from Connecticut whose Constitution declared: 'That all political power is inherent in the people, and all free governments are founded on their authority, and instituted for their benefit, and that they have at all times an undeniable and inalienable right to alter their form of government in such a manner as they may think expedient.'... Under that gospel, the citizen who thinks he sees the commonwealth's political clothes are worn out, and yet holds his peace, and does not agitate for a new suit, is disloyal, he is a traitor."

— Mark Twain (In "Connecticut Yankee")

Waning Liberty

The American Civil Liberties Union, certainly not a communist front organization, has condemned treatment accorded the communists and other anti-capitalist as infringements upon civil rights.

We agree with that. Moreover, we view such official action as unprovoked arrests — to mention only one brand of persecution — as a threat to everybody who dissents with the economic and social status quo.

Right now Socialist Party socialists aren't bothered very much. However, we suspect that it is more because the S. P. is weak than because it seeks the abolition of the capitalist private-profit economy by measures which are political and democratic, or even because the political socialists have made it clear that they are opposed to Stalin and his methods.

It is our opinion that, in the final showdown, it will be found that the beneficiaries of capitalism are not really interested in HOW their legalized racket is to be ended. What concerns them is that it shall not be ended at all.

Some defenders of the profit system — like young Franklin D. Roosevelt for example — already have linked Socialists with Communists. And recently no less an influence than Arthur Godfrey told a television audience of possibly millions of Americans that "a Communist is a Socialist in a hurry."

So what we think of democracy or the methods whereby we intend to end human exploitation don't inspire the owners and their stooge to either fairness, truth or tolerance.

What is being done to communists today may be done to socialists tomorrow, and depending upon the course of events on the military, and other fronts, even to republicans a little later on.

Liberty is something to be won and guarded. But intolerance is a social disease which is very infectious. We therefore find ourselves hoping that the Civil Liberties Union's protest will kill the germs of what may very well become a social epidemic as capitalism finds it increasingly difficult to exist in a true democracy.

— Reading Labor Advocate

Did You Know You're Eating Bread Partly Made in Gunpowder Plant?

Issac Fogg, president of the Atlas Powder Company, thinks the American people should be compelled to eat bread made with chemicals produced in his gunpowder factory.

So he objects to a "tentative" ruling made recently by Uncle Sam's Food and Drug Administration, which for many years has been studying the numerous chemicals used by baking companies to cut the cost of making bread and to keep it artificially soft and "fresh."

Some of the chemical bread "softeners" would be banned by the proposed order, on the ground that they may be harmful to health. The ruling, however, would permit use of many other chemicals which most Americans have never heard of, though they have been eating them in bread.

Among them are potassium bromate and iodate, calcium peroxide, sodium propionate and diacetate, lactic acid and monocalcium phosphate.

The Food and Drug Administration, which leans far toward the side of the big bakers and chemical manufacturers, refused to include in its proposed order a provision requiring all ingredients of a loaf of bread to be listed on the wrapper. So people will continue to eat chemicals instead of food, without knowing it.

Even if the FDA turns down the objections of the Atlas Powder company and others, the order will not go into effect for at least three months.

Pork Chops in the Sky

Food prices of many staple items today are about twice to three times higher than they were when World War II controls became effective in 1941. That is the conclusion of a United Press survey covering retail stores in 19 cities.

Leading the high price parade was coffee — 25.1c a pound in April, 1941, now 61.7c. Here are average price changes on other basic items:

	Then	Now
Pork chops, per pound	27.1c	89.1c
Round steak, per pound	31.0c	91.7c
Potatoes, five pounds	12.6c	22.7c
Milk, per quart	12.9c	19.6c
Butter, per pound	42.4c	67.7c
Sugar, per pound	6.3c	10.3c

Prices of other commodities continued their upward climb Aug. 15. E. R. Squibb upped toothpaste as much as 25%. Glidden Co. raised paint prices an average of 5%. Johnson & Johnson announced 6.5% increases in the wholesale price of its cotton products. Westinghouse Electric hiked TV sets \$10 to \$30. Dayton Rubber Co. joined other tire makers in raising prices 5% to 15%.

—(Federated Press)

Makes Difference Who Gets the Money

Uncle Sam is spending close to \$100 million to buy all the "surplus" sugar of Cuba, Puerto Rico, the Virgin Islands and Hawaii.

If Uncle Sam spent that sum to help his own old folks, poor children and other needy Americans, loud howls of "Welfare State" would come from big businessmen, financiers and the editors of newspapers and magazines.

But big American businessmen and financiers own most of the sugar plantations and refineries which will get this \$100 million, so the editors see no "Welfare State" dangers in this deal. They welcome a "handout" from Uncle Sam when it goes to the right parties. —Labor

It's Very Profitable Who Ruin'

The Associated Press reports that "American corporations are making money faster than ever before," and their "profits were 43 per cent higher in the second quarter of 1950 than in the same period last year."

These are the corporations which, according to Big Business propagandists, are being "ruined" by Truman "Socialism" and the "Welfare State." It must be nice to be "ruined" that way.

Building Contracts Gain

Building contract awards in 38 states reporting totaled \$1,348 million in May, a 53 per cent increase over May of last year.

T-H Weakens Unions

Under the Taft-Hartley Act no worker has union security. The closed shop is forbidden. As a substitute, T-H plausibly offers the union shop. Result: Weak unions.

This is how it works: In a false front T-H union shop, a worker must join the union within 30 days. After that, other than paying dues, employees are in no way bound to obey union laws. They can sabotage the union from within, bust up meetings, spread anti-labor lies, do anything to weaken the union's structure. Breaking up unions for the price of dues is temptingly cheap to the anti-union boys.

No company stooge or spy fears dismissal. Under the protective wing of T-H an employer cannot hire or fire an employee because of his anti-union activities. If he does, it is an unfair labor practice.

The full danger that lies behind the T-H weapon has been recognized a long time, even by conservatives.

In December 1949 Business Week—a businessman's magazine—wrote:

"Given a few million unemployed in America, given an administration in Washington which was not pro-union—and the Taft-Hartley Act conceivably could wreck the labor movement."

Before T-H, between 1933 and 1948, unions grew in membership from 3 million to 15 million. Owing to T-H, union membership since 1948 has dropped.—L. R.

PROFIT IS ALSO A TAX

In the recent issue of Coronet magazine we find an enlightening article on "The Hidden Taxes You Never See." There isn't enough space here to quote all the figures — which most readers probably would forget anyway — but here are a few:

On a \$6 alarm clock the tax is \$1.20. On a seven-cent bar of soap the tax is two cents. A \$225 refrigerator costs \$75 in taxes. A \$15 purse, \$5 in taxes... and so on and on and on.

Well, why do the people who manage our public affairs levy those axes upon us? That answer is to get money which is NEEDED under present circumstances. If hidden taxes did not supply a single cent of income — if they were abolished altogether — the lawmakers would have to look for the money elsewhere. They'd have to come out in the open and order us to dig down in our pockets because, as we have emphasized above, the government NEEDS all that money to keep going under present circumstances.

There may be, of course, some argument as to the necessity of maintaining those "circumstances." Probably somebody could figure out a way in which the government could be operated more cheaply. But that is not the point we hope to make in this editorial.

What we now assert is that, in addition to all the taxes we pay to our various departments of government, we pay another tax to private interests who are "licensed" by law to levy tribute upon the public in general.

We are talking now about PROFITS. When consumers have to pay enough for every article they buy to provide a margin of profit for private investors they are taxed for private purposes. Every dollar distributed to owners as dividends and interest is a bill against wages which lowers the buying power of workers and makes living costs higher.

We are not pointing a self-righteous finger at the people who take dividends and interest, because that is the way of the SYSTEM under which the majority of people consent to work and live. Most of us would like to be on the taking end of the game.

If we must blame anybody we are more inclined to denounce the people who pay those taxes and then vote for the system that is based upon that kind of tribute-paying. However, we are convinced that few victims of the "profit-tax" know what is going on or realize that they could escape that kind of taxation by means of the Socialist program or making the means of production and distribution the property of everybody and producing wealth for use instead of for the profit of owners.

While we are about it, we may as well make a final point. It's that we even pay private tax to owners upon the taxes we pay to keep the government going. The percentage system helps those owners to add to the "profit tax" bill because, as each item of construction travels through various hands (and various taxes) from the manufacturer to the retailer the selling price is marked up... and up... and UP to allow for the usual percentage of profit on the cost-plus-tax price.

So we're being hooked — not only for taxes to pay the terrific costs of government administration, but to pay that extra private tax to the profit-taker.

We haven't any figures at hand to enable us to know just how much more the profit-takers get because the government taxes us. But neither an we figure out why so many people continue to tolerate an economic system that functions against the producer and in favor of the big owners of industry and commerce. — (R.L.A.)

Are Big Corporations Above the Law?

The average citizen obeys laws and government, both because he thinks that is the right thing to do, and because he has to. Are big corporations above the law? Have they the right to defy government agencies? Those questions are raised by two remarkable reports.

The Louisville Gas and Electric Company asked the Kentucky Public Service Commission to allow a boost in gas rates. The commission said "No." The company defiantly announced it would raise its gas rates anyway.

The Federal Reserve Board is prosecuting the Bank of America, biggest bank in the world, on charges that it is monopolizing banking in Far Western states by taking over independent banks and making them "branches."

In the midst of these proceedings, this huge banking system, headed by L. M. Giannini, moved to take over 22 more banks. The Reserve board protested and a Federal Circuit Court ordered Giannini to stop.

Nevertheless, the Bank of America took over the banks. Then the judge gave Giannini 30 days to undo the deal or face jail for "contempt of court." Giannini ran to Washington and asked Supreme Court Justice Harold L. Burton to "stay" the Circuit Court decision. Burton held a hearing and said "No."

But, at last reports, the big Giannini system is still holding on to the 22 banks, in defiance of the Federal board and courts.

Wealthy men and corporations like Giannini and the Louisville utility company owe more than ordinary citizens to the protection of law. Should they not show even greater respect for law than does the ordinary citizen? — (Labor)

Tax on Widow, Dead Baby

W. W. Chambers, largest undertaker in Washington, every now and then does some plain talking about the members of his "profession." Recently, he added some scorching remarks about the sales tax, particularly when levied on the cost of funerals. Congress put over such a tax on the voteless people of Washington.

"When a country or city has to 'tax its dead,'" Chambers declared, "that's a ghoully way to get money."

"It's all right for undertakers to rob — some of them do use sharp practices. But when the government is one of the buzzards gathered around the carcass then it's an awful thing."

"It's a tax to bury the baby that's died. It's a tax which lays a burden on the widow's back."

Chambers might have added, as LABOR has often said, that the sales tax hits the poor much harder than the rich.

More and more cities and states are going in for bigger and bigger sales taxes, and organizations of wealthy men are trying to put over a Federal sales tax.

Profit and Loss

Operating revenue of the American Telephone & Telegraph Co. (A. T. & T.) increased by \$268 million last year. But the number of A. T. & T. employees dropped by 63,000.

Machines Take Jobs Of 'Men and Mules'

"Men and mules" are being chased out of the cotton fields by giant machines, reports a business writer who made a survey of the "Cotton Belt" from coast to coast.

The machines are huge mechanical "pickers" and "strippers" which work much faster than human hands, and cut the cost of producing cotton by as much as \$40 a bale. They are so expensive that small farmers cannot buy them, but they are being used more and more by the big plantation owners, particularly "in the Mississippi delta, the backlands of Texas, and in California."

The business writer shows no concern over the fate of the "men and mules" displaced by these machines, nor about the small farmers who can neither buy the machines nor compete with them.

Yet it seems "plain as the nose on your face" that, though this mechanization of cotton field drudgery could be a blessing to mankind, it is creating serious problems for the South and the entire nation.

Washington Population Total Set at 792,234

The city of Washington which had expected to show a population of 900,000 this year, has only 792,234 residents, according to a final census figures. This is a considerable drop from a preliminary estimate of 840,000.

PEOPLE DO IT

By Henry Jones

It may not be unusual for armament makers to banquet military leaders, or for the big time boys in legitimate and illegitimate enterprise to feast politicians, but it was unusual when Maurice Freedman, police photographer in the City of Brotherly Love, celebrated 20 years on the job by throwing a party for the prisoners. He explained that he wished to express his obligation "to those who make my job possible — the people who get arrested."

Next time we make the jug we'll keep our eye peeled to see if there's a new sign: "The customer is always right."

Even Pravda says that Soviet store workers should "listen attentively to Soviet consumers," and avoid stocking up with stuff that consumers do not want — and at the same time pep up advertising "to promote the use of new merchandise by consumers." The crimes of the Kremlin are many, but so far it has been free of the blatant methods of "free enterprise." Is it now to have singing commercials, billboards, and perhaps even the worse promotion of quack remedies by some Reader's Digest that doesn't accept advertising? Have its structure of state trusts operating on the wage and price system reached the point where they must develop customers?

AFL longshoremen have effectively boycotted the importation of Russian crabmeat. Their object is to weaken Russia. Does a country strengthen itself by what it sells or by what it gets?

The American Mathematical Society and the Office of Naval Research are importing what would seem to be even more subversive than crabmeat — Russian ideas. What's more they have set up a project to translate Soviet articles in the field of mathematics to make them accessible to American scientists.

While they lure American scientists with the insidious curves of a comic section, more voluptuous curves attract the Arabs. A Reuters dispatch says many young Moslems are joining the Communies because the price of wives has gone up from \$420 to \$1400. The traditional Moslem must pay the price his bride's father asks, so reports Reuters. "The sheiks say the only way out is to join the Communies, where marriages do not depend

upon the husband's financial status."

Probably Moslem fathers-in-law are saying "There they go, destroying the family." ... Maybe by the time the world is all lined up for World War III the young sheiks will be on one side and their fathers-in-law on the other, with the issue do said father-in-laws get paid. It would at least be a new issue to fight about.

The world is becoming conditioned to the prospects of World War III. Some even seem to get happy about it. There's a lad on the corner who hands me a religious tract every few days. Last time I asked him how's it going, he replied joyously and with a gleam in his eye: "Fine, the end of the world is coming soon." And Upton Sinclair's current output is a 3-act play "The Enemy Had It Too" all about the few survivors left in the world after a scourge of bacteriological warfare.

That some don't welcome the prospects is indicated by how some anti-war movies are going over. "All Quiet on the Western Front" is busily circulating again, with the lads of draft age applauding the section urging that those who make the wars ought to battle it out with each other; or there's Shaw's "Major Barbara." At that, if fighting wars could be left to those who make war, and peace could be left to those who want peace, the prospects for this world would be different. —From Industrial Worker

Remedy the Tragic Blunder Now

Attempting to reduce the mail service was a tragic blunder. It was something that could have been viewed by hostile nations as effecting a weakening of our governmental forces.

The bill to remedy this blunder should be passed without delay and complete postal service restored.

Mothers, fathers, dear ones should have not decreased mail service but if anything increased mail service, the quicker and often to hear from relatives and friends at the front.

Most any general or for that matter most any private will tell you that there is no morale builder at the front like letters from home.

Congress owes it to the mothers, fathers, and sons and daughters to restore the mail service now.